

EESTI POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 22/23 (336/7)

9. juunil 1928 a.

VIII. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas . . . . . Kr. 10.—
 poolaastas . . . . . „ 5.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.50

Siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas . . . . . Kr. 8.—
 poolaastas . . . . . „ 4.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. . . . . Kr. 40.—	1/4 lehek. . . . . Kr. 10.—
1/2 „ . . . . . „ 20.—	1/8 „ . . . . . „ 5.—
1/3 „ . . . . . „ 13.50	1/16 „ . . . . . „ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
 Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Addressi muutmise 30 senti.

Address kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
 Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) Eugen Maddison, Kaebustest administratiiv-asutuste tegevusetu oleku peale. 2) A. Eisenberg, Politsei võitlusest salaviinamüügiga. 3) A. Liit, Näpunäiteid juurdluste toimetamise alalt. 4) M. Morrison, Tsiiviilnõudmisest kriminaalprotsessis. 5) Mõnd laskeriistalubadest, nende väljaandmisest ja laskeriistade registreerimisest. 6) Mõnd rumeenia politseist. 7) Võru jsk. pol.-komissar R. Simm. 8) Asjaajaja L. Tobber † 9) Spordi alalt. 10) Ametlik osa. 11) Kirjanduse alalt. 12) Küsimusi ja kostmisi. 13) Kuulutusi.

Ilmus trükist!

Ilmus trükist!

H. TANN

== Jiu-Jitsu. ==

Nägematu relv endakaitseks.

Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastuse väljaanne.

Teine parandatud ja täiendatud trükk.

Raamat sisaldab 66 näitlikku pilti.

Hind Kr. 2.—, politseiametnikkudele Kr. 1.75.

Soovi peale saadetakse raamat ka posti kaudu kätte kui selle hind
 — — — tasutakse ette. — — —

Kaebustest administratiiv-asutuste tegevusetu oleku peale.

Eugen Maddison.

Administratiiv-kohtu korra ülesandeks on võimaldada kodanikkudele nende õiguslike või majanduslike huvide kohtulist kaitset ka administratiiv-asjus. Need huvid, teatavasti, võivad kannatada kas seetõttu, et mõni administratiiv-asutus teeb midagi (näit. teeb otsuse või korralduse või annab välja määruse jne.), mis tähendatud huvisid seadusvastaselt puudutab, või seetõttu, et administratiiv-asutus selle asemel, et avaldada tegevust, täita tema peale pandud kohuseid, viivitab tegevusega, vaigib.

Administratiiv-kohtu korra („Riigi Teataja“ nr. 10 — 1919. a., sead. nr. 23) § 2 p. b formuleerib seda järgmiselt: protesteerida ja kaevata administratiiv-asjus võib „valla-, alevi-, linna- ja maakonnavalitsuste, nende osakondade (komisjonide) kui ka valitsuse esimeeste ja üksikute liikmete, miilitsaülemate, valitsuse komissaride ja teiste seaduses eraldi ära-tähendatud valitsusasutuste ning üksikute ametnike tegevuse, otsuse, korralduste, määruste ja tegevusetu oleku vastu, kui selles avaldub maksvate seaduste ehk seadusjõuliste kohuslike määruste rikkumine, nende poolt ettekirjutatud kohuste täitmata jätmine ehk põhjendamata viivitus“.

Administratiiv-kohtu korra puuduliku redaktsiooni tõttu võib tekkida küsimus, kas on kodaniku õiguslikud või varanduslikud huvid kaitstud ka riigi keskvallitsuse (ministrite, üksikute ministriumide või nende osakondade) tegevusetu oleku vastu. § 2. tähendab, et protesteerida ja kaevata administratiiv-asjus võib „valla-, alevi-, linna- ja maakonnakoogude (volikogude), üksikute ministriumide ja nende osakondade ning teiste seaduses eraldi tähendatud riigiasutuste poolt tehtud otsuste, korralduste ja määruste vastu, kui need maksvate seadustega ehk seadusjõuliste kohuslike määrustega kokku ei käi“ (p. a). Sedasama ütleb § 6., mille järgi „kõrgemale riigikohtule alluvad: 1) kaebused üksikute ministriumide, nende osakondade ja teiste kõrgemate administratiiv-asutuste otsuste, korralduste ja määruste vastu“. Sellest võiks järeldada,

et tähendatud huvid ei leia kaitset administratiiv-kohtu korras üksikute ministriumide või nende osakondade tegevusetu oleku vastu, kuid sarnane järeldus ei oleks, minu arvates, õige. Siin on tegemist redaktsiooni puudulikkusega. Nagu eelpool tähendatud, pakub sarnast kaitset teatavate administratiiv-asutuste tegevusetu oleku vastu § 2. p. 2, kuid tegevusetu olekust ei kõnele ükski paragrahv, mis käsitab kohtute kompetentsi administratiiv-asjus. § 4 tähendab: „rahukohtunikkude alla käivad: a) protestid ja kaebused kohaliste valla- ja alevinõukogude (volikogude) otsuste peale; b) protestid ja kaebused kohaliste valdade ja alevite valitsuste ning nende üksikute valitavate ametnike tegevuse peale; d) protestid ja kaebused kohaliste jaoskonna miilitsaülemate tegevuse peale nii palju, kui viimaste tegevus avaldub kohalise rahukohtuniku piirkonnas“. § 5. omalt poolt kinnitab: „rahukogudele alluvad: a) protestid ja kaebused linna- ja maakonnakoogude (volikogude) määruste ja otsustele; b) protestid ja kaebused linna- ja maakonnavalitsuste, nende osakondade (komisjonide), kui ka üksikute valitavate ametnike tegevuse peale“ jne. Kas sellest tuleks järeldada, et olgugi, et § 2. p. b näeb ette, et võib protesteerida ja kaevata administratiiv-asjus samas punktis tähendatud asutuste tegevusetu oleku vastu, kuid seadus ei näe ette kohtu instantsi, kellele alluksid sarnased protestid ja kaebused. Minu arvates, ei teeks sarnast järeldust keegi: igatüüpi oleks selge, et tsiteeritud paragrahvides on „tegevuse“ all mõeldud ka „tegevusetu olek“, mis administratiiv-asutus avaldab oma tegevuse alal. Kui võrrelda §§ 2., 4. ja 5., siis paistab silma sarnane ebatäpsus redaktsioonis ka muus, näit. § 2. p. a kõneleb otsustest, korraldustest ja määrustest, kuna § 4. p. a ainult otsustest ja § 5. p. a määrustest ja otsustest. See kõik lubab oletada, et kui § 2. p. a ja § 6. p. 1 ei kõnele üksikute ministriumide või nende osakondade tegevusetust olekust, siis tuleb seda kirjutada ainult redaktsiooni puudulikkuse arvele. Et seadus ise ei tee selles asjas

mingit vahet kohapealsete administratiiv-asutuste ja keskvalitsuse vahel, see selgub kõige paremini § 22., mis maksev asja otsustamisel kõigis administratiiv-kohtu korras ettenähtud kohtu instantsides (rahukohtunik, rahukogu, riigikohus). See paragrahv kõlab: „administratiiv-kohus võib otsustada: 1) protesti ehk kaebust tagajärjeta jätta; 2) protesteeritud ehk kaevatud korraldusi, määrusi, otsusi või tegevust kas täielikult ehk osalt tühjaks tunnistada, tarvilisel korral ette kirjutades tühjastunnistatud akti asemel uus korraldus, määrus või otsus välja anda ehk uus tegevus ette võtta antud juhustele järele; 3) ette kirjutada vastavale asutusele ehk ametnikule kas teatud tegevus ette võtta ja täita, kui see talle seaduse ehk valitsusvõimu kohustava määruse läbi sunduslik, ehk kui seda paratamata tarvis on seadusliku korra ja kaebaja õiguste jalule seadmiseks“ jne.

Samale seisukohale asus mõni aeg tagasi (22. mail k. a.) ka riigikohus ühes temale esitatud kaebuse asjas; kaebus oli esitatud ühe ministeeriumi osakonna viivituse peale. Riigikohus tunnustas asja endale alluvaks. Sellega on meie administratiiv-õigus jälle ühesaamuga si jõudnud.

Teine küsimus, mis tekib administratiiv-kohtu korra vaatlemisel, on küsimus, kuid võrd kindlustab administratiiv-kohtu korras ettenähtud kohtuline kaitse administratiiv-asutuste tegevuse olemiku tõttu puudutatud kodanikkude õiguslikke või majanduslikke huvisid. Administratiiv-kohtu korra § 9. esitatakse kaebused ja protestid kohtule tähtaegadel, mis seaduses eraldi on kindlaks määratud; neil juhtumustel aga, kus seaduses tähtaega ei ole tähendatud, kuu aja jooksul, arvates sellest päevast, millal protesti või kaebust väljakutsuv määrus, korraldus või otsus avalikult anti teada, või kui ta ei käinud teadaandmise või väljakuulutamise alla, sellest päevast, millal määrus, korraldus, otsus, samuti ka tegevus, tegevusetus ehk hooletus kaebajale ehk protesteerijale sai teadvaks; viivituse peale kaebuse või protesti tõstmiseks ei ole tähtaeg piiratud. Nagu sellest paragrahvist selgub, ei ole kaebuse tõstmine piiratud tähtaajaga neil juhtumustel, kui kaebus on sihitud tegevuse olemiku vastu, mis väljendub

dub viivituses (medlemostj), kuna igasugune teine tegevusetus „уклонение от исполнения действий, упущение“. Vaata Положеніе о судахъ по административнымъ дѣламъ. Seadl. ja valits. korr. kogu nr. 127, 1917. a., art. 692, § 11 p. 2 ja § 18, mis oli aluseks meie administratiiv-kohtu korrale) võib olla kaebuse aluseks § 9 ettenähtud tähtaja jooksul. Tegevusetus — viivitus leiab aset kõigil neil juhtumustel, kui kodanik nõuab teatavat seaduses ettenähtud tegevust administratiiv-asutuselt, kuna tegevusetushooletus — neil juhtumustel, kui administratiiv-asutus on kohustatud tegutsema ex officio. Eelpool tsiteeritud § 22. p. 3 võib kohus temale esitatud kaebuse põhjal „ette kirjutada vastavale asutusele ehk ametnikule . . . teatud tegevus ette võtta ja täita“, näit. riigikohus kohustab eelpool mainitud asjas ministeeriumi osakonda vastata temale alluva ametniku poolt esitatud ettekandele päeva- ja sõiduraha asjas. Administratiiv-asutus on kohustatud täitma kohtu ettekirjutust; vastasel korral langeb ta seadusliku karistuse alla (§ 42). Ei või öelda, et see kõik küllaldaselt kindlustaks kodanikkude õiguslikke või majanduslikke huvisid administratiiv-asutuse tegevuse olemiku iseäranis tegevusetuse viivituse vastu. Näit. ametasutus viivitab asja otsustamisega; kodanik ootab kannatlikult kuu, kaks või rohkem; lõpuks näeb, et tema palve ei nihku paigalt, ja otsustab kaevata kohtule ametasutuse põhjendamata viivituse peale; kohus leiab, et viivitus on tõesti põhjendamatu ja kirjutab ametasutusele ette asja otsustada; ametasutus, saades ettekirjutuse, otsustab asja mõne aja pärast (on küsitav, kas kohus võib ette kirjutada, mis aja jooksul asi peab ära otsustatud olema), kusjuures otsustab mitte paluja kasuks; paluja kaebab uuesti kohtusse jne. jne. Teiste sõnadega võivad mööduda aastad, enne kui kodanik oma õiguse kätte saab. See on üks suurem puudus meie administratiiv-kohtu korras — sellejuures ei ole ka väljavaateid, et meie kohtu praksis saaks siin midagi tähtsat ette võtta. Seda puudust tuleks kõrvaldada ja, minu arva tes, Prantsuse seadusandluse eeskujul. Juba 2. novembri 1864. a. dekreediga (relatif à la procédure devant le Conseil d'Etat en matière contentieuse et aux règles à suivre par les ministres dans les affaires contentieuses, v. Dalloz: Code administratif, Paris, 1927 lhk. 157—158)

oli maksma pandud kord, mille järgi ministrid olid kohustatud neile esitatud kaebusi neile alluvate ametasutuste (d'autorités) otsuste (décisions) peale otsustama nelja kuu jooksul kaebuste esitamise päevast arvates; kui otsus ei järgnenud selle tähtaja jooksul, siis võisid asjaosalised (les parties) arvata, et nende nõudmine on tagasi lükatud (peuvent considérer leur réclamation comme rejetée), ning kaevata Conseil d'Etat'le (§ 7). 17. juuli 1900. a. seadusega oli tähendatud kord laiendatud kõikide juhtumuste peale, kus administratiiv-asutuselt nõutakse teatavat otsust, kuid tema vaikib (garde le silence) rohkem kui nelja kuu jooksul. Selle seaduse § 3. ütleb: „Kõigis neis vaielusajajus (dans les affaires contentieuses), milles võib esineda

Conseil d'Etat ees ainult kaebusega (sous la forme de recours) teatava administratiiv-otsuse vastu, võivad asjaosalised (les parties intéressées), kui rohkem kui nelja kuu jooksul ei järgnenud otsus, arvata, et nende palve (demande) on tagasi lükatud (rejetée) ja edasi kaevata Conseil d'Etat'le (ibid. lhk. 414, v. ka André Thiers: „Administrateurs et administrés“, Paris, 1919, lhk. 102). Sarnase korra maksmapanemisega oleks piir pandud ametasutuste viivitusele, oleks ühtlasi kergendatud kaebaja seisukord, sest põhjendamatu viivituse tõenduseks oleks tähtaja möödumine, kuid kõige tähtsam tagajärg oleks see, et kohus otsustaks asja sisuliselt, nagu oleks temal tegemist ametasutuse eitava otsusega.

Politsei võitlusest salaviinamüügiga.

A. Eisenberg, politseikooli finantsõiguse lektor.

Salaviinamüük ja piirituse salakaubavedu on kujunenud meil alaliseks ühiskondlikuks paheks, mille vastu on terve vabariigi aja kestvusel võidelnud nii aktsiisi- ja tolliametnikud kui piirivalve ja politsei. Karsklased süüdistavad politseid võimetuses selle pahe ärakaotamiseks, politsei seab küll kokku protokolle ja näeb vaeva selle väärnähtuse vastu võitlemisel, samuti ka piirivalve, aga suuremaid tagajärgi ei ole sellel töö. Viimasel ajal on hakanud siseminister sulgema administratiivsel teel salamüügi kohti ja elukutselisi müüjaid sõjaseaduse piirkonnast välja saatma, kuid vaevalt suudab see abinõu kaotada väärnähtusi.

Salaviinamüük võib olla oma iseloomult kahesugune: kui keeluseaduse rikkumine (näit. keeluseaduste maadel, ka Eesti sõjaajal ja sellele järgnevatel aastatel), ja kui finantsseaduste rikkumine (nagu suuremas osas Euroopa riikides ja praegu Eestis). Keeluseaduste rikkumine võib omakord olla kahesugune: täieline (näit. Põhja-Ameerika-Ühisriikides ja Soomes) ja osaline (tsekisüsteem, näit. Eestis kuni 1926. a.). Suuremas osas riikides on alkoholjookide vabamüük, nii nagu meil praegu. Keeluseaduse maadel on salaviinamüük kriminaalsüütegu, isegi kuritegu, ja raskemini karistatav; vabamüü-

gi maadel on ta finants süütegu, ja kergemini — enamasti rahatrahviga karistatav.

Meie praegune alkoholisüsteem on põhimõtteliselt endise vene süsteemi jätkamine, samuti on meil alkoholimonopoli alal karistusseadused kõik vene ajast saadik veel maksvad. Tsekisüsteemi või osalise keeluseaduse kaotamisega on meil salajane alkoholjookide valmistamine, sissevedu ja müük keelatud ainult riigi monopoli ja aktsiisimaksu kaitseks, seega — süütegu ainult riigi fiskaalsete huvide vastu. Salajane alkoholimüük võib olla kas tolliseaduse rikkumine, s. o. salakauba (konterbandi) vedu, ehk jälle aktsiisiseaduse rikkumine, s. o. salaviinamüük sõna laiemas mõttes. Salaviinamüügi objektiks võib olla seaduslikult valmistatud riigi monopoli viin, välismaalt salaja sisseveetud viin või jälle omavalmistatud viin (samogon, puskar). Kahel viimasel juhtumusel on süüteod raskemad, sest sel puhul on tegemist pealegi salajase sisseveoga või salaviinapõletamisega.

Käesoleva harutluse ülesandeks on ülevaadet anda riikliku ja salajase viinamüügi vahekorradest ja tähtsusest, tõlgitseda uue alkoholimüügi seaduse motiive ja sihte ja järeldada kuivõrd meie monopoli poliitika taotleb neid sihte.

Kõige rohkem tarvitamist alkoholjookidest leiab meie oludes ikkagi piiritusviin. Sellest on riigi tulud monopoli tõtu õige suured. Riigi huvides on et rahvas enam riigi piiritust ja viina tarvitaks kui konterbanti, sest sellest ripuvad ju riigi tulud (umbes 10 milj. krooni puhas-tulu aastas). Sellele riigi fiskaalsele poliitikale astub aga üks puht-moraalne ja tervishoidline liikumine, nimelt karskusliikumine ideeliselt vastu, mis ennast meil tseksüsteemi näol tunda andis, kuid igalpool (nagu Skandinaavias ja mujal) taganeb ta paratamatult riigi materiaalsete huvide ja praktilise elu ees. Meie elame praegu ajajärgul, mil keeluseaduse idee reaalsuse ees taganemas.

Monopoli viina tarvitamisel on, nagu igal kaubal, ikkagi oma piir. See lõpeb seal, kus kasulikumaks muutub salaviina valmistamine või sissevedu. Nii kõrge on meil viina hind, et kutsuks esile maal puskari ajamise, kui välismaa salakauba piiritust poleks odavamini saadaval. Rannaäärsetes maakohtades juuakse salapiiritust, sest see on riigi omast 2 kuni 3 korda odavam. Raske on täpseid andmeid salapiirituse hinna kohta saada, ja see ei olegi ühtlane igalpool ja igal ajal, sest nagu salakaup kunagi, käib piiritus mitmesugustest arvurikastest salakaubitsejate instantsidest läbi, ennem kui jõuab tarvitaja kätte. Tuleb arvestada seega, et tema hind peab katma kõigi vaheltkauplejate ja vedajate kulud, suure riisiko ja isiklikud kasud. Välispiirituse liiter maksvat tööstuskohalt ostes kõigest umbes 40 senti, kuid meile jõudes maksab ta juba 1.00 — 1.50 senti. 2- kuni 3-kordne kasu on läinud vaheltkauplejale. Sellegipärast on ta meie piiritusest veel 2—3 korda odavam.

Välismaa piirituse odavus tuleb sellest, et meie piirituspõletamine on põllumajanduslik, s. o. vabrikud (ligi 150) on kõik mööda maad laiali pillutud, kuna on riike, kus see on tööstuslik, s. o. määratu hulk piiritust põletatakse vähearvulistes suurtes vabrikutes. Arusaadav, et väiketööstus ei suuda võistelda suurtööstusega. Pealegi valmistatakse suurtööstuse maadel piiritust kõiksugustest jätetest, meil aga puhtast kartulist, mille hind viimasel ajal on hakanud tublisti tõusma. Teatavasti ei suuda võistelda meie piiritus selleltoitu ilmaturul (ja ka Baltimerel) välispiiritusega, olgugi et väljaveo puhul on meie piirituse hind 9 senti kraadi (ligi-

kaudu 90 senti toop), mida tõendab meie piirituse väljaveo peaaegu täieline soikujäämine 1924. a. alates. Meie näeme 1920. a. saadik piirituse väljaveo järjekindlat tõusu, mis jõuab 1923. a. oma haripunktini, 1924. a. saadik aga langeb järsku ligi 5-kordselt, et kaduda peaaegu hoopis 1925. aastal.

Kui palju meil veetakse salapiiritust sisse, on raske välja arvata, sest teatavasti ei peeta meil selle kohta statistikat. Isegi tollivalitsuse poolt konfiskeeritud piirituse kohta puuduvad meil statistilised kokkuvõtted. Tollitrahve on määratud alkoh. jookide salakaubaveo eest iga aasta kümnete miljonite markade kaupa, kuid tasutud on neid ainult kümnete tuhandete kaupa, sest tabatakse harilikult väikesed vedajad, kellele suuremat varandust pole. Suuremad salakaubaveolt tabatud laevad on kavaluse teel alati pääsenud konfiskeerimisest.

Huvitav on jälgida meie piirituse ja viina läbimüügi muutusi paralleelselt endisele tseksüsteemile ja nüüdse salakaubaveo ajajärgudele. Kauplustest ja restoranidest müüdi piiritust ja viina keskmiselt 1 elaniku peale arvatult (1 pang = 95°):

1920. a.	7,1 kraadi,
1921. a.	29,8 "
1922. a.	30,7 "
1923. a.	28,4 "
1924. a.	22,2 "
1925. a.	20,4 "
1926. a.	22,9 "
1927. a.	24,3 "

Kui arvesse võtta, et tseksüsteem kaotati 1926. a. alates, ja et 1924. aastal algas meil ennekuulmatu salakauba piirituse sissevedu merelt, siis näeme, et tseksüsteemi ajal ja enne salakaubaveo ajajärku tarvitati meil riigi piiritust ja viina rohkem, kui järgnevatel vabamüügi aastatel, kuna ometi vastupidist oleks pidanud oletama.

Mõnelt poolt püütakse seda läbimüügi langust seletada üldise majandusliku mõõnaga, mis meil 1924. a. algas ja praegu veel kestab. Teiselt poolt püütakse aga seda seletada koguni kainenemisega, mis rahva seas maad võtvat ja karskusapostlitele suurt lootust valmistab; kuid vaevalt on see aga usutav, et riigipiirituse läbimüügi languse algpõhjuseks majanduslik mõõnaajajärk kui ka kainenemine on. See n. n. kainenemine võib küll monopolipiirituse suhtes olla, kuid ise on ta

tingitud välismaa salapiirituse turule ilmutamisest, mille omakord esile kutsus meie monopolivõim- ja piirituse hinna liig kõrgele krüvimine 1924. aastast alates.

1924. a. langes meil piirituse tarvita mine 28,4° pealt 22,2° peale elanikult ja 1925. a. koguni 20,4° peale. Kui jälgida meie salakaubaveo juhtumuste, kinnivõtmiste ja piirivalve võitluste ajalugu, siis teame, et see oli intensiivne 1924. aastal, eriti aga 1925. a. Seega on paralleeljooned selgelt märgatavad. Vahe seisab ainult selles, et enne 1924. a. tuli meie oma piiritus merelt salakaubana tagasi. 1924. a. saadik tuleb aga enamasti välismaa piiritus maale ja tõrjub meie piirituse ise gi Baltimerelt välja, nii et meie piirituse kuningad jäävad üksteise järele pankrotti. 1924. a. saadik ujub Baltimerel eriline piirituselaevastik, nagu Ameerika Ühisriiki de rannikul. Varsti andsid öösised lahingud piirivalvega ja salakauba saagist ning miljonitesse ulatuvatest tollitrahvidest kubisevad ajalehtede sõnumid mõista, et peale on tungimas piiritusekuningad, et meie rahvas joob nende piiritust ja et asi ei seisa mitte kainenemises, vaid vastu oksa.

Mis tuleks teha piiri panemiseks salapiirituse sisseveole või vähemalt selle vähenemisele? Sõjariistadega võib tagajärjerikkalt võidelda ainult sõjariista vastu. Üriline võistluse vastu võib võidelda ainult äriaga. Ja salapiirituse vedu on äri, olgugi et ta on seadusvastane. Järelikult peaks riik monopoli piirituse hinda alandama aga mitte tõstma. Nii võrd alandada, et see välismaa omaga hinna poolest võistelda suudaks, riik muidugi ei või ja seda ei olegi tarvis. Siis peaks see alandus vähemalt kahekordne olema, mille tagajärjel monopoli tulud poole võrra väheneksid. Vaevalt aga läheb viina selle eest kahekordselt rohkem kui enne ja vaevalt loobub riik suurest osast monopoli tuludest, sest ei saa ütelda, et salapiirituse sisseveost riigi monopolile tekkiv kahju oleks proportsionaalne monopoli piirituse hinnaalandusele. Kuid pisut alandada viina hinda võiks riik siiski, sest see mõjuks ikkagi salaviinale tunduvalt, mis ennast läbimüügi suurene misena ära tasuks.

Kes töörahva, joomarite ja „topkavendade“ elu-olu tähele on pannud, see teab, et nende psühholoogia on niisugune: 1.35 s. korruga viina eest välja anda on priiskamine, paar topkat aga tuleb teha.

Joojal on alguses kindel kavatsus ainult üht ehk paari „topkat“ teha, olgugi et asi pärast iseenesest mitme peale üle läheb. Kuid kergem on loobuda terve 3/4-liitr. pudeli, kui 1 „topka“ ostmisest, ja ta läheb ja ostab oma „topka“. Kuid kus saab ta seda omakohase hinna eest? Restoraanis on see 3—4 korda kallim, kui viinakauplustest pudeli viisi ostes. Kus mujalt kui salamüüjalt, kas müüb see riigi või salakauba viina. On ju tõsiasi, et paljud salamüüjad müüvad riigi viina, muidugi oma väikese vaheltkasuga. Seal peab jooja aga ikkagi rohkem maksma, kui kauplusest ostes. Võib olla loobuks ta salakõrtsidest „topkade“ ostmisest, kui ta viinapoest näit. „soru“ osta saaks, jookks selle üksinda või kaaslasega kusa gil väljas ära, ja harilik igapäevane „topka“ oleks tehtud. Sarnane joojate kontingent moodustab teatavasti suure protsendi viinatarvitajatest.

Uus alkoholimüügi seadus (R. T. No. 50 — 1927. a.) on asjale just sellest küljest lähenenudki ja täiesti õigelt. Nimelt on uue alkoholimüügi seaduse järgi nähtud ette 3 liiki trahterid, milledest 1. järk jääks edasi töötama umbes endiselt, s. o. viinal vaba hind, müük seesjoomiseks lahtiselt ja väljamüük mittesunduslik. Kuid 3-järgu trahterites oleks kõigi alkoh. jookide müük sunduslik: kinniselt (s. o. panderollitud või pitseeritud nudeli viisi), kohaljoomiseks kui ka trahterist väljavii miseks, sealjuures viin riigi hinnaga nagu viinakauplusteski). Kõrgema hinna võtmise viimalt oleks ikaristatav. 2. järk oleks midagi 1. ja 3. järgu vahepealset: seal sünniks müük kinniselt ja lahtiselt, seesjoomiseks kui ka väljavii miseks viin vaba, kuid ka riigi hinnaga, kui seda nõuab tarvitaja. Seega kõik soovitavas suunas ja just nagu polekski enam midagi soovida sel alal.

Mida näeme meie aga tegelikult? Sellele vaatamata, et seadus juba ammu maksab, ei leia meie kusagilt 2. ega 3. järgu restoraane, ei saa meie kusagilt trahterist viina riigi hinnaga. Kõik on jäänud muutumatult endiseks. Kuid mis jaoks siis seadus? Kuidas võis seadus jääda täitmata? Aga ometigi on ta jäänud täitmata, sest on lubatud kõigil restoraanidel oma soovil 1928. aastal kuuluda 1. järku. Muidugi läksid restoraanid kõik erandita 1. järku, sest restoraanipidajad protesteerisid juba uue seaduse avaldamisest saadik 2. ja 3. järgu vastu, kus

viinamüük riigi hinnaga oleks suur hoop nende tuludele.

Omavalitsused aga ühinesid ka trahteripidajatega. Kuid omavalitsustel oleks see ükskõik ja nad ei oleks 2. ega 3. järgu vastu, kui riik kindlustaks neile trahterimaksu muul viisil. Praegu on trahterimaksuseaduse muutmise eelnõu väljatöötamisel, kuid selle arvel on juba tõstetud piirituse ja viina hinda viimasel ajal.

3. järgu restoraanide võrgu tunduv laiendamine ja viinakaupluste arvu tõstmine eriti mereäärsetes maakondades, piirituse ja viina hinna vähene alandamine ja väiksemate pudelite müügilelaskmine tõrjuks tingimata konterbandi piirituse suurelt osalt välja ja tõmbaks riigi piirituse ja viina asemele, mis rohkem tulu annaks, kui riik selle läbi saaks kahju. Joogikohtade arvu suurendamine kaotaks salakõrtsid ja annaks riigile patendimaksude näol uut tulu. Kuid riik ja omavalitsused püüavad teha niipalju kui võimalik joogikohtade avamisele takistusi, tuues põhjustena ette kõiksuguseid heakorra ja tervishoiu nõudeid, tähele panemata jättes, et sarnase poliitikaga just antakse heakorrale ja tervishoiule hoopis pahet nõranda alla surudes.

Meie alkoholimüügi poliitikas valitseb ikka veel mingisugune keeluseaduse ajast päritud kartus alkoholjookide müügikohtade avamise vastu, mida omalt poolt ohtvalt toetavad omavalitsused. Nii on näit. omavalitsustele võimaldatud kohalikud keeluseadused. Ärgu lootku keegi likööri-, veini- või õllemüügi luba saada, kui läheduses üks sarnane kauplus juba olemas. Kui kusagil maal on 20 km. kaugusel viinapood, siis pole lootust, et seda lähemale lubatakse avada, olgu kas seal või alev koguni.

Meie rannaäärne salakaubavedu on viimasel ajal siirdunud eriti Lääne ja Saare maakondadesse, kus 1927. a. statistika järele tuli üks piirituse kauplus ja restoraan keskmiselt umbes üle 8.200 elaniku peale, kuma see mujal tuli umbes 2500 elaniku peale, seega on neis kahes maakonnas vähe viinamüügikohti ja pole siis imeks panna, et salapiiritusevedu seal õitseb.

Kui vaadelda uut alkoholimüügi seadust, siis näeme, et see seadus tahab tõesti legaalsete alkoholimüügikohtade arvu suurendada ja teha alkoholil. jooke rahvale kergemini ja odavamini kätte-

saadavaks. Milleks siis ette nähtud näit. 2. ja 3. järgu trahterid viinamüügiga riigi hinnaga ja väljaviimiseks, ja veini- ja õllekauplused väljaviimise kui ka seesjoomise õigusega, kui mitte eelnimetatud otstarbeks? Uue alkoholimüügi seaduse siht on õige firantsipoliitilisest seisukohast. Nüüd tehakse aga administratiivsel teel sarnased otsused, mis seaduse elluviimise tegelikult panevad seisma, ja nagu teada on mõnedel omavalitsustel kavatsus koguni veini- ja õllekauplused, kus seesjoomise õigus, trahterimaksu alla panna ja nende müügiaega piirata, s. o. nad kõrtsideks muuta ehk teiste sõnadega teha nad kõrgete hindade poolest rahvale kättesaamatuks. On veel suur küsimus, kas juriidiliselt õige on uue alkoholimüügi seaduse § 34. täitmine, olgugi 1 aastaks, seisma panna, kõiki restoraane 1. järku arvates, sest kui seadus näeb ette 3 järku restoraane, siis peab ka 3 järku olema. Kuid senini ei ole veel ükski selle vastu protesteerinud. Vormiliselt ei ole ju tõendusi, et riik oleks saanud selle läbi kahju. Kuid selle tagajärjel endiselt õitsuva salamüügi läbi on riigi kahi kindlasti olemas.

Mis puutub aga viimasel ajal aset leidnud viina ja piirituse hinna veelgi tõstmisse, siis vähendab see tingimata riigi piirituse läbimüüki ja loob välismaa salapiiritusele soodsa turukonjunkturi. Ja juba ongi märgata märtsikuust alates salakaubitsemise suurenemist nii piiridel kui sisemaal. Teatavasti tõsteti meil k. a. märtsikuu alul piirituse hinda 40 sendi võrd pudelilt ja viina hinda 20 sendi võrd pudelilt. Seega maksab nüüd üks $\frac{3}{4}$ -liitriline pudel netto: piiritust — 3.50 senti ja viina — 1.35 senti. Denaturaadi hind on jäänud endiseks.

Nagu sellest näha, ei saa meie salaviinamüügis süüdistada ainult politsei järelevalvet, nagu see tuli hiljuti riigi eelarve komisjonis kuuldavale, vaid siin on pahe põhjuseks vahest enam veel asja majanduslik külg.

Kõigest kirjeldatust ei peaks aga politsei seda järeldust tegema, et tema võitlus salaviinamüügi vastu on asjatu, vaid peaks veel südimalt selle vastu võitlema. Valju ja raugematu järelevalve teel suudab politsei palju väärnähtuste vastu ära teha ja riigile suured kahjud ära hoida. Tuleks leida abinõusid, millega seda järelevalvet ratsionaalsemaks muuta ja karistusi teha mõjuvamateks.

Näpunäiteid juurdluste toimetamise alalt.

A. Liit.

(Järg.)

4) Milles seisab süüteo läbi saadud kahju (kui see olemas)? Süüteo läbi kadumaläinud asjadest tuleb kirjutada protokollis järgmist: mis läks kaduma, kellele see kuulus, kus see seisis ja kuidas seda hoiti, tundemärgid, väärtus, ning lõpuks — saadud kahju kogusumma. Iga asi tuleb nimetada, kirjeldada ja hinnata üksikult, kusjuures kirjeldamine ja hindamine on lubatud ainult juhtumustel, kus on läinud kaduma mitu ühesugust asja, näit. 10 voodilina, mis õmmeldud ühel ajal samast riidest ning samas suuruses.

Kellele kuulusid kadumaläinud asjad, kus ja kuidas neid hoiti, see tuleb tähendada kokkuvõtlikult asjade loetelu sissejuhatuses.

Katsumistel nähtud juurdlustes jättis see osa kahjusaaaja ülekuulamise protokollist kõige rohkem soovida ja seepärast tuleb pöörata sellele edaspidi õige tõsisist tähelepanu. Võtame näiteks kas või eespooltoodud avaldusprotokoll (v. „E. P.” nr.18/19) selles suhtes arvustamisele, pannes tähele, mis eelmistest nõuetest seal täidetud ja mis täitmata.

1) Mis läks kaduma? — on vastatud.
2) Kellele see kuulus? — sootumaks vastamata.
3) Kus ja kuidas seda hoiti? — vastatud rahuloldavalt ainult varastatud ülikonna suhtes: „aidas lukustamata kirstus.” Teistest varastatud asjadest on teada ainult, et need seisis aidas; kas nad aga olid ka samas kirstus, kus ülikondki, see pole selge sõnaga öeldud.
4) Tundemärgid, — seevõrra puudulikud, et pole võimalik tunda nende järele varastatud asju, näit.: „omakoetud mustast villasest riidest meesterahva ülikond poest ostetud mustast riidest voodriga, vähe kantud, väärtus 5000 mk.” Kas pealisriie oli toimne või labane, paks või õhuke, karmist või peenest villast, mis sorti riidest oli vooder, mitu rida nõöpe ja missugused nõöbid nimelt, mis tüüpi ülikond, kas püksisääred kääruuga või ilma, missugusele kasvule, kas ei leidunud iseäraseid tundemärke jne? Kasu-kast ja suvepalitust pole öeldud isegi seda, kas need õmmeldud meesterahvale, maisterahvale või koguni lapsele!
5) Hindamine, — olemas, kuid lahus asja nimetusest ja kirjeldusest; kogukahju näi-

datud sootuks eraldi kadumaläinud asjade loetelust.

Püüame parandada arvustatud protokollis vead saadud kahju kirjeldamise osas ning näitlikkuse tõstmiseks lisame oma poolt andmeid juure: „...ja varastatud ära järgmised minu pärait olevad asjad: nimetatud aidast lukustamata kirstust — 1) meesterahva pintsakülikond keskmisele kasvule: pealisriie omakoetud, karmvillane, keskmise paksusega, toimne, must; vooder mustast lastingriidest; pintsak käib kinni kolme nõöbiga, millelised kahes reas, nõöbid mustad, sileda läikiva pinnaga; püksisääred kääritud; ülikond vähe kantud; pintsaku pahema varuka suus käe all väike vaiguplekike; väärtus 5000 mk.; 2) meesterahva täiskasukas keskmisele kasvule: pealisriie samast riidest, mis p. 1 all tähendatud ülikondki; all mustad pikavillaga lambanahad; samasugusest nahast lai krae; käib kinni viie sarvnõöbiga, millest keskmise lõhestunud äärega; vähe kantud; väärtus 10.000 mk.; samast aidast varnalt — 3) naisterahva suvimantel väikesele kasvule: pealisriie sinisest vabrikukahevist, õhuke, lõigatud karvaga; vooder mustast lastingust, ulatub ainult poole kehani; mõlemal pool külgedel kolm volti; käib kinni kolme mustast paeiast punutud nõöbiga; vähe kantud; tasku põhjas hõlmapoolses sopis väike auguke; väärtus 5000 mk.; ühes p. 1 all tähendatud ülikonnaga, pintsaku põuetaskus olev 4) mustast nahast rahatasku, milles oli 50.000 mk. Eesti paberraha ja minu isikutunnistus; rahatasku oli kolme jaoga, kinnikäiv vajutisnõöbiga, krobelse pinnaga, õmblus kahest kohast rebenenud, väärtus 200 mk.; rahad olid 6 viietuhandemargal. pangatähte, uued, ja 20 tuhandemargalist, viimasest väljalaskest, suuremalt võidunud, numbrid pole teada; isikutunnistus on antud minu nimele N vallavalitsusest juunikuul 1925. a., number teadmata. K o g u k a h j u 70.200 marka.

b 5) Kuidas ja missugustel asjaoludel kuritegu toimitud? Siiatuleb paigutada see osa kahjusaaaja seletusest, mis pildistab lähemalt toimimiseks tarvitatud abinõusid ja võtteid kui ka toimimise ajal teopaigal valitsenud olukorda. Seega

kuuluks, näit. varguste puhul, siia andmed sellest, kes, millal ja missugustel asjaoludel märkas viimati varga saagiks langenud asjade allesolekut, kes, millal ja missugustel asjaoludel märkas esimesena nende puudumise, missugused takistused olid olemas varguse toimimiseks ja kuidas on saadud neist üle, kus viibis kahjusaaja ise varguse ajal, samuti tema perekonnaliikmed jne. (käsiloleva varguse asjaolude kohaselt); röövimise puhul — kuidas sattus kahjusaaja paika, kus sündis kallaletung, kuidas lähenes (sid) talle röövel (-lid), milles seisis kallaletungija (-te) tegevus, kus seisis röövitud asjad ja kuidas läksid need röövlite vadmisse, viimaste kirjeldus, kui nad nimepidi tundmatud jne; tulikahjude puhul — kes, mis ajal ja missugustel asjaoludel märkas tuld, mis nimelt, kus ja kuidas põles, ruumide jaotus, tarvitamine, neis tegutsenud inimesed, kütmine, valgustus jne. jne.

Näitena toodud protokollis tuleks täiendada see osa umbes järgmiselt: „Aida välisüks, mille kaudu tungitud sisse, viib rehealla ja käib kinni rippuva lukuga. Rehealuse väravad seisavad alati lukustamata. Eile õhtul kella 20 ajal käisin isiklikult viimasena aidas, panin päeval kantud ülikonna — nimelt sama, mis nüüd varastatud — kirstu ja keerasin ka aida välisukse lukku. Rahatasku jäi unustuse tõttu pintsaku põuetasku, kuna muidu hoian raha ja väärtasju magamisruumis olevas kapis. Kohe peale kella 20 läksime kogu perega magama. Täna hommikul kella 6. ajal märkasin, et aida välise ukse lukk, mis käib ette rehealuse poolt, oli murtud eest ära ja vargus pandud toime. Kuna aida ja magamisruumide vahel asuvad elutuba ja köök, siis ei kuulnud meist keegi öösel murdmisest tekkinud müra.”

6) Kellegi süüdistus või kahtlustus. Kellegi süüdistus või kahtlustus kahjusaaja poolt pandagu protokollis üksnes siis, kui see on põhjendatud; sel juhtumisel tulevad lisada ettetoodud põhjendused tingimata süüdistusele või kahtlustusele juure. Paljasõnalisi süüdistusi kui ka kahtlustusi ei maksa üldse protokollida, olgu siis, kui avaldaja nõuab seda kategooriliselt. Iseasi on muidugi nende meelepidamine ja kontrollimine edaspidise jälgimisega, näit. teadete kogumisega. Näitena toodud protokollis on endise sulase kahtlustamine kahjusaaja poolt põhjendatud igatahes äärmiselt nõr-

galt: endise teenistuse ajal väiksemate asjade vargus, mis jäänud koguni üles andmata ja vihastumine sellest, et teda noomiti.

Tervikuna kujuneks nüüd parandatud protokoll järgmiseks:

„1927. a. 19. detsembril, mina, N prefektuuri N rajooni konstaabel NN, seadsin kokku käesoleva protokollis.

Täna kell 9 ilmus minu korterisse Johannes Jaani p. S e l a i, 36 a. vana, talunik, elukoht N maakonnas, N vallas, N talus ning avaldas:

Õöl vastu tänast kuupäeva, kella 20. ja 6. vahel, on tungitud minu elukohas olevasse aida, milline minu eluruumidega ühise katuse all ja nendega sisemise ukse kaudu ühenduses, sama aida välise ukse luku purustamise teel ja varastatud ära järgmised minu päralt olevad asjad: nimetatud aidast lukustamata kirstust:

1) meesterahva pintsakülikond keskmisele kasvule: pealisriie omakoetud, karmvillane, keskmise paksusega, toime, must; vooder mustast lastingust; pintsak käib kinni kolme nõõbiga, millised kahes reas, nõõbid mustad, sileda läikiva pinnaga; püksisääred kääritud; ülikond vähe kantud; pintsaku pahema varuka suus käe all väike vaiguplekike; väärtus 5000 mk.;

2) meesterahva täiskasukas keskmisele kasvule: pealisriie samast riidest, mis p. 1) all tähendatud ülikondki; all mustad pika villaga lambanahad; samasugusest nahast lai krae; käib kinni viie sarvnõõbiga, millest keskmine lõhestunud äärega; vähe kantud; väärtus 10.000 mk.; samast aidast varnalt

3) naisterahva suvimantel väikesele kasvule: pealisriie sinisest vabrikukalevist, õhuke, lõigatud karvaga; vooder mustast lastingust, ulatub ainult poole kehani; mõlemal pool külgedel kolm volti; käib kinni kolme mustast paelast punutud nõõbiga; vähe kantud; tasku põhjas hõlmapoolses sopis väie auguke; väärtus 5000 mrk.; ühes p. 1 all tähendatud ülikonnaga pintsaku põuetaskus olev

4) mustast nahast rahatasku, milles oli 50000 mk. eesti paberraha ja minu isikutunnistus; rahatasku oli kolme jaoga, kinnikäiv vajutisnõõbiga, krobelse pinnaga, õmblus kahest kohast rebenenud, väärtus 200 mk.; rahad olid 6 viietuhandemargalist pangatähte, uued, ja 20 tuhandemargalist, viimasest väljalaskest, suuremalt jaolt võidunud, numbrid pole

teada; isikutunnistus on antud minu nimel N. vallavalitsusest juunikuul 1925. a., number teadmata.

K o g u k a h j u 70200 m a r k a .

Aida välisuks, mille kaudu tungitud sisse, viib rehealla ja käib kinni rippuva lukuga. Rehealuse väravad seisavad alati lukustamata. Eile õhtul kella 20. ajal käisin isiklikult viimasena aidas, panin päeval kantud ülikonna — nimelt sama, mis nüüd varastatud — kirstu ja keerasin ka aida välisukse lukku. Rahatasku jäi unustuse tõttu pintsaku tasku, kuna muudu hoian raha ja väärtasjad magamistoas olevas kapis. Kohe peale 20. lük-

sime kogu perega magama. Täna hommikul kella 6. ajal märkasin, et aida välise ukse lukk, mis käib ette rehealuse poolt, oli murtud eest ära ja vargus pandud toime. Kuna aida ja magamisruumide vahel asuvad elutuba ja köök, siis ei kuulnud keegi meist murdmisest tekkinud müra.

Selles varguses ei tea mina kedagi otsekohe kahtlustada.

Protokoll loetud ette. Allkirjad.

Kui kahjusaaja süüdistab kedagi otsekohe, siis kirjutatakse veel juure „n. s. § 940. on mulle kuulutatud.”

(Järgneb.)

Tsiviilnõudmistest kriminaalprotsessis.

M. Morrison.

Pidades silmas asjaolu, et pea iga kuriteoga, mis teise isiku või tema varanduse vastu pannakse toime, tehakse kahjusaajale ka alati ainelist kahju, siis tuleb tunnistada, et kordasaadetud kuriteod kriminaalvastutuse kõrval võimaldavad ka tsiviilvastutust. Kuritegude juures, mis sihitud otse kahjusaaja varanduse vastu, ei ole kahtlust, et nende tasumine aineliselt protsessi näol on kergem, kui nende kuritegude juures, mis sihitud isiku vastu. Viimaste kuritegude ainelise kahju tasumine on raskem, sest nende üleviik aineliste väärtuste peale on raskesti hinnatav või on neid tihti raha näol võimatu kindlaks määrata.

Imelikul viisil on pööratud meil tänini sellele küljele vähe tähelepanu nii kirjanduses kui ka tegelikus elus. Meie kutseajakirja „E. P.“ läinud aastakäike lehitsedes leiame sealt ainult ühe artikli, mis pühendatud tsiviilnõudmistele kriminaalprotsessis, (v. Aleksander Kann, „E. P.” nr. nr. 14 ja 15/16 1927. a.), mis iseloomustab tsiviilnõudmist kui keerulist toimingut, lisaks peale kurjategijate poolt tehtud kahju ärakandmist kahjusaajal. Igapäevases elus joostakse tihti rahavaesel ajal mõnekümne sendi pärast kes teab kuhu, protesteeritakse tühistate summade peale väljaantud veksleid, kuid kurjategijate käest tagasi kahju ei nõuta, sest nõudmise tingimused pole kerged ega küllalt tuttavad. Inimesed, kellele kahju tehtud, löövad apaatlikult asja peale käega ja arvavad, mis vargalt ikka võtta. Nii saab kurjategija kohtulikult

küll karistatud, kuid see teda ei kohuta. Nii tuleb ilmsiks nähtus, millega kuidagi ei saa leppida, et üksikute isikute varanduse vastu toimepandud kuritegusid ühiskond ja riigivõim karistab, kuid sealjuures kurjategijale vangimajas tema ülevõlpidamiseks kulused peab kandma.

Kuigi praegusel korral tsiviilnõudmistest kriminaalprotsessis mõnes mõttes kergendatud ja neil sarnaseid raskusi ei seisa eel, mis harilikudel tsiviilnõudmistel, ei saa siiski öelda, et nad nii kerged oleks, nagu seda kahjukannatajad sooviks, iseäranis, kui viimased kuuluvad isikute hulka, kellel kohtutega vähem tegemist ja kohtupidamise vormid tundmatud. Kriminaal-asjade juures tsiviilnõudmistega esineda, selleks ei aita üksi ainult palve esitamisest kohtule, kus kriminaalasi arutusele tuleb, vaja on veel muid eeldusi. Kahju peab olema hinnatav, ta peab olema otsekoheks karistatava kuriteo tagajärjeks, kahjutasu nõudmise õigus on ainult kahjusaajal ja nõudmise ning kuriteo vahel peab olema lahutamatu side. Nende nelja eeldusega ei ole õigustatud tsiviilnõudmine kriminaalprotsessis. Oletame nüüd, et tõekstehtud kriminaalsüüteo on kõik need põhjused ja tingimused puhtal ja vastuvaidlematul kujul olemas, kuid protsessis ei mõisteta sellest hoolimata süüalust kahjutasu maksma, kui puudub sellekohane palve, kui see pole enne kohtuistungit sisse antud, kui pole palves palutud kriminaal-asjale juure lisada ja viimasega koos arutusele võtta. Nagu näe-

me, kõik selged ja täpsed eeltingimused, mida kahjusaajal tuleb meeles pidada ja täita, kui soovib kahjutasu nõudmisega esineda.

Ühteme müüd, et palve esitamise nõue kahjutasu asjus on õigustatud kohtu seisukohast kriminaalasjas, sest kahjusaaja peab palvega näitama, et ta soovib tsiviilnõudmist kriminaalasjaga koos arutusele võtta. Kahjusaaja peab jõudma ise selgusele, kas kurjategija varanduslik seisukord ja tuleviku väljavaated on sarnased, mis kahjutasu sissenõudmist võimaldavad, kui kohus peaks selle välja mõistma. Seda kohustust arvab seadus küll kahjusaaja peale lükata võivat, sest tema ise on asjast kõige rohkem huvitatud ja võib kergesti eeldada, kas annab kahjutasu nõudmine süüaluselt sunniteel tulevikus tagajärgi või mitte. Sest asjata oleks raisata kohtul kriminaalasjade arutamisel tsiviilalaste läbivaatamisega aega, kui need süüaluse edaspidise maksuühetuse tõttu jäävad õhku rippuma. Teised eelpooltoodud tsiviilnõudmise esitamise eeltingimused on tarvilised nõudmise rahuldamise õigustamiseks, on seotud mõlema asja koos läbivaatamise olulise küljega ja seepärast möödapääsematu tarvilised.

Näib siiski, et praegune olukord on kahjusaajate seisukohast raskepärane. Juba see asjaolu, et tsiviilnõudmise esitamiseks vaja veel eriline palve kahjutasu nõudmiseks, on paljudele tundmatu. Kuritegu oli üksainus, kuid endise seisukorra jaluleseadmiseks on vaja kaks aktsiooni, teadaande tegemine ametikohtadele kuriteo jälgimiseks ja eriline palve kahjutasu saamiseks, kriminaaljälgimine ja tsiviilnõudmine. Lihtne loogika püüab tõendada, et ühest tegevusest peaks aidata ja sellest, mis tähtsam, nimelt kuriteo teadaandmisest võimudele. Ja seegi ei ole kerge, sest kahjusaajal endal tuleb kuriteojälgijatele kõigepealt abi anda, jälgedele juhatada, aega raisata ja jõudu kulutada. Ja milleks veel seda vaeva, kuna ta juba nii-kui-nii on kannatanud? Ja nüüd tuleb tal veel mitmeid vorminõudeid tähele panna, mis vaja tsiviilnõudmise esitamiseks ehk kui see kriminaalprotsessis korda ei lähe, koguni iseseisva tsiviilnõudmise esitamiseks väljaspool kriminaalprotsessi. Kas ei oleks siin võimalik asjaolusid nõnda seada, et kahjusaaja otse erilist palvet ei tarvit-

seks esitada, vaid aitaks teadaandmisest politseile, kui kõik muud tingimused olemas kahjutasu väljamõistmiseks süüaluselt.

Et kahjusaaja soovib toimepandud kuriteo puhul kahjutasu, on nii loomulik, et üleliigne oleks temalt seks veel erilist kinnitust nõuda esitatud palve kujul. Kus kuritegu toime pandud, peaks järgnema kahjutasu väljamõistmine kurjategijalt automaatselt, vaatamata sellele, kas seda korda läheb teostada või mitte. Kurjategija peab tundma ja teadma, et pärast karistuse ärakandmist ta kahjusaajale jääb seaduse poolt tunnustatud võlgnikuks seni, kui võlg lõpulikult tasutud.

Et need väited asjata pole, selleks järgmised näited. Mõnedes enneilmastõueelsetes riikides (Austria) maksis seadus, mille järele kohus kriminaalasjade algatamisel kahjusaajatele saatis eril. meeleuletuse, et need võiks kriminaalprotsessile juure lisada tsiviilnõudmise ja selle ärajätmine kahjusaaja poolt ei tähendanud nõudmisest loobumist. Ei ilmunud kahjusaaja ega esitanud nõudmist, arvestati sellega, mida kahjusaaja avaldanud eeluurimisel. Norras võis prokurör tsiviilnõudmist toetada, kuna Itaalias 1913. a. seadus lubas prokuröriil kohtule ettepanekuid teha kahjusaajaid rahuldada, kui viimased otsekohe rahuldamisest pole loobunud. Nii näeme paljudes maades, et seal seadused kahjusaajatele rohkem määratud pakuvad abi ja teevad soodustusi. Kuigi raske on teha kindlaks, kui kaugele teistes üksikutes riikides sellel alal on jõutud, tuleb siiski imestada seda seaduste suurt tähelepanekut kahjusaajate vastu, kui neid kuriteo korral õnnetus tabanud.

Kuriteo jälgimist algatades ei saa tihti kahjusaaja täpselt kahju suurust üles anda, ta ei tea seda isegi, see võib alles hiljem selguda, kahjusaaja võib seda äritatud meeolus suurendada jne. Kui aga võrrelda kuritegude läbi korda saadetud kahjude selgust harilikude tsiviilalastega, siis pole kahtlust, et kuritegude läbi tehtud kahju väärtus on alati kergem selgeks teha. Sest kuriteo, kui sarnase, võib keeruliseks teha üksi tema jälgimise keerdkäigud ja seikused, kuna kahju suurus ise harva kahtlust äratav, niisama harva leiab ka vastuvaidlemist. Teisest küljest ei ole meil kuritegude teadaandeid vastu võttes võimalik hoiatust teha kahjusaajate ülesandmist liialduste vas-

tu, sest n. s. ei näe seda ette, ei karista isegi simuleeritud ja väljamõeldud kuritegusid, kui teadaanne pole sihitud kellegi pihta. Paremasse seisukorda seab teadaande vastuvõtja u. n. s., kus kuriteoks loetakse ka sarnased teadaanded, millel üldse pole alust ja selle maksamahkkamisega luuakse võimalused teadaannete tegijaid hoiatada, et viimased kahju suuruse õiglaselt üles annaks selle

tõelises suurus, mis tehtud kuriteo läbi üldse kahjusaajale.

Huvitav oleks kuulda laiemaid arvamisi sellest, kas oleks võimalik maksma panna kord, kus politseile ehk kohtuvõimudele tehtud teadaanne oleks aluseks kahjusaajale kahjutasu rahuldamiseks, või on sündsam see, et seks tuleb esineda veel kohtule erilise palvega.

Mõnd laskeriistalubadest, nende väljaandmisest ja laskeriistade registreerimisest.

Laskeriistade hoidmise ja kandmise lubasid antakse meil välja määruse alusel, mis avaldatud R.T. nr. 13 — 1921. a., prefektide ja mõnede komissaride poolt. Määruse § 5. on tõlgitsetud paiguti rahu-kohtunikkude poolt mitmet viisi.

Mõned politseikomissarid on saanud sellest §-st nõnda aru, et iga luba omandanud isik on kohustatud muretsema tingimata kahe nädala jooksul laskeriista ja seda laskma registreerida, see tähendab loa peale laskma üles kirjutada politseijaoskonnas ehk kohalise konstaabli juures laskeriista süsteemi ja numbri.

Registreeritud laskeriistade üle peetakse vastavaid nimestikke. Selle paragrahvi redaktsioon on tõesti nõnda arusaadav. Kui rahukohtunikud leiavad, et isikut selle eest karistada ei ole kõlblist alust, kui tema, näiteks, 2 nädala jooksul loa saamise päevast arvates ei ole suutnud kas majanduslikul või muul põhjusil laskeriista osta või muretseada. Ja tõepoolest ei olekski põhjust karistada selle eest inimest või luba tühistada, kui ta näiteks laskeriista kuu aja pärast muretseb, ehk seda koguni ei muretsegi. Loa eest on seaduslikud maksud (tempelmaks jne.) tasutud, keegi ühiskonnas selle läbi ei kannata, kui isik peab luba taskus laskeriistata. Hoopis vastupidisele seisukohale tuleks aga asuda siis, kui loa omandanud isik on ka laskeriista omandanud ja seda ei näita politsei esitajale ette ega lase teda registreerida, kas kahe nädala ehk rohkema aja jooksul. Neil juhtumusil tuleks süüdlased, kui mainitud määruse paragrahvi rikkujad, vastutusele võtta ja seejärel valvata et kohtunikud neid karistaks. Ka ei teeks paha, kui selles osas komissaridele politseiliselt karistamise õigus antaks ehk

sarnaste hooletute isikute load tühistataks politseidirektori poolt. Muidugi peaksid esinema politseikomissarid vastavate ettekannetega politseidirektorile. Mis põhjustel seda laskeriistade asja tuleks karmimalt võtta kui tänini, sellest mõned näited ettetulnud juhtumusist.

T. linnas elutsev raudteeametnik esitas palve oma jahipüssi loa pikendamiseks kohalisele politseikomissarile. Viimane kogutud andmete põhjal keeldus jahipüsiluba pikendamast, sest paluja oli ümbruskonnas tuntud salakütina ja ka selle eest kohtu all. Paluja oli sunnitud oma jahipüssi politseijaoskonda hoiule tooma püssiostja leidmiseni. Kuu aja pärast esitas sama isik uue palve raudtee politseikomissarile Tallinnas, põhjendades seega, et teenib raudteel vedurijuhina, mille peale raudtee politseikomissar uue jahipüsiloa andis palujale välja, sellele vaatamata, et paluja elas linna, mitte raudtee maa-alal. Mehele tuli uue loa alusel jahipüsi jaoskonnast tagasi anda, mida kaunis piinlik oli teha, sest sel juhusel üks võim oli teisest võimsam. Hiljem tühistas politseidirektor uue loa, kuid püssi oli müünud paluja vahepeal tundmatule isikule edasi. Tuli juurdlust alustada ja ilmaaegset tööd teha.

Teine veel huvitavam nähtus tuli neil päevil ilmsiks. T. linnas alaliselt elutsev tuntud kirgeline salakütt esitas palve komissarile juulikuus m. a. Kogutud andmete põhjal keeldus komissar jahipüssi peale luba andmast, kuna reolvri kandmiseks andis loa. Mees ei leppinud nähtavasti sellega. Septembrikuus sõitis isik T. linnast aadressbüroost välja registreerimata mõneks päe-

vaks P. maakonda oma sugulaste juure külla, jättes revolvri kandmise loa koju. Seal sugulaste juures ta ennast kohaliste elanikkude nimekirja ei lasknud registreerida. Kas tema majaraamatusse oli kantud, seda ma ei tea. Kuid isik ilmus kohalise konstaabli juure, andis abiprefekti nimele palve konstaabli kätte, see esitas palve abiprefektile ja viimane andis omakorda palujale revolvri kandmise loa, muidugi viibides teadmatuses, et viimane juba endisest elukohast sarnane luba antud. Külas viibimisel ostis isik ka ühe uue revolvri ja laskis selle konstaabli juures loale registreerida. Selle uue loa ja revolvriga tuli tema tagasi T. linna, kus tal endine luba ja üks revolver juba varem oli registreeritud, ja jättis uued riistad ja load siin registreerimata, nagu seda nõuab eeltähendatud määruse § 5. Kuu aja pärast sõitis sama isik teist korda P. maakonda sugulaste juure külla ja andis saadud revolvri loa jälle konstaabli kätte ühes palvega abiprefekti nimele, et temale kirjutataks jahipüüsi hoidmise ja kandmise luba revolvrikandmise loa juure. Abiprefekt täitis ka selle palve ja konstaabli poolt registreeriti samale loale ka jahipüüsi juure. Mees sõitis jälle tagasi T. linna ja hoidis P. maakonna luba seal registreeritud laskeriistadega siin salaja, ilma et oleks jaoskonnas registreerinud ja käis hoolega salaja jahil ja kalu püüdnud T. linna ja ümbruskonna maa-aladel seni, kui ta lõpuks tabati püssiga kalapüügi pealt. Sarnase korra juures võib hankida isik endale terve arsenaali, igast maakonnast erilisi lube ja laskeriistu muret-sedes.

Seepärast oleks tingimata tarvilik, et uutes elukohtades ei saaks antud laskeriistalube enne kui endisest elukohast järele päritakse, kas on loaandmine üldse soovitatav. Olgu siis, kui isik juba pikemat aega kusagil elab või uue kindla elukoha endale on valinud. Loa väljaandmisel on tarvilised igakülgsed teated paluja isiku kohta, mida siin kohal pole vajadust korrata. Seda teab antud juhtnööride järgi iga politseiametnik ise. Lubamatuks osutub nähtus, kui antakse igast maakonnast ajutisel läbikäimisel ühele ja samale isikule mitu laskeriistaluba, ilma et laskeriistad ja load elukohtades kõik registreeritaks. Kui laskeriistu määruses ettenähtud tähtajal alalises elukohas ei lasta registreerida, siis sarnased süüdlased tuleksid vastutusele võtta ja neile väljaantud load tühistada.

Lõpuks peaksid valdades konstaablid ikka seda silmas pidama, kellega neil tegemist laskeriistalubade väljaandmise soovituste korral, kas juhuslikult läbisõitjate isikutega või alaliste oma rajooni elanikkudega. Selleks peetakse ju valdades kohalikkude elanikkude registreerimise nimekirju. Kui isik ei seisa kohalike elanikkude nimekirjas, tähendab registreerimata ja võib olla koguni majaraamatusse kandmata, kuidas siis saab anda soovitud sarnasele isikule laskeriistade kandmise ja hoidmise lubade peale. Sellaste palvete vastuvõtmisel peaks meelega tuletama muu seas ka siseministri suundmäärused majaraamatute pidamise ja elanikkude registreerimise kohta (R. T. Nr. 5 — 1921. a. ja Nr. 79/80 — 1925. a.)

Hääl.

Mõnd rumeenia politseist.

Oskar Angelus.

Rumeenias viibides läks mul korda saada ka mõningaid andmeid rumeenia politsei kohta, kahjuks on need andmed aga õige katkendlised ja piiratud; peapõhjuseks sellele on asjaolu, et tuli enamalt jaolt kõnelda vastavate juhtidega tõlkide abil, kellel puudus igasugune arusaamine politsei organisatsioonist, teenistusest ja korrast.

Politsei allub terveit ka Rumeenias siseministeeriumile. Viimane jaguneb järgmistesse valitsustesse ehk sektsioonidesse: 1) administratiiv-sektsioon, 2) poliitiline sektsioon, 3) personaal-sektsioon, 4) sandarmeeria-sektsioon, 5) politsei-sektsioon ja 6) julgeoleku sektsioon. Neist kaugelt kõige tähtsam näib olevat julgeoleku sektsioon, vähemalt jäi minule niisugune mulje.

Politsei sektsioon on välispolitsei juhtivaks keskkohaks. Riik on jaotatud 71 üksusesse — maakonda ja igas maakonna pealinnas asub välispolitsei prefektuur, mille ülesanded on samadki nagu teistes riikides. Suuremates linnades asuvad järgmised prefektuuridele politseiüksused —

komissariaadid, millede suurus ei ole ühtlane, vaid ripub koha tähtsusest, linna suuruselt, elanikkude arvust. Väikestes linnades komissariaate ei ole, seal täidab nähtavasti välispolitsei ülesandeid sandarmeeria, sest maal asuvad igalpool sandarmid, kellede politseiliseks ülemuseks on vastav maakohtunik. Pealinnas — Bukarestis, on välispolitsei koosseis eriliselt suur ja ta on kõvendatud — kas ühenduses viimase aja poliitiliste sündmustega või mitte, seda mina ei tea. Komissariaadid jagunevad veel väikestesse allüksustesse — postidesse. Paremaks politseiteenistuse kontrolliks on mitu maakonda ühendatud politseil. Järelevalve mõttes inspektoraatideks; harilikult alluvad ühele inspektoraadile seitse või kaheksa prefektuuri; inspektoraadi eesotsas seisab inspektor alluvusega keskvalitsusele Bukarestis.

Iga prefektuuri juures asub kombuspolitsei, mille teenistuses seisavad muuseas ainult meesterahvad. Naisjõudu kasutatakse ainult kantseleides ja seda ka piiratud arvul. Bukarestis ja veel mõnes suuremas linnas allub vastavale prefektuurile eriline liikumispolitsei. Viimane täidab omi ülesandeid, nagu mul mitmel korral oli juhus tähele panna, külma rahuga ja hästi. See pole kerge — eriti Bukarestis, kus tänavad võrdlemisi kitsad ja kus pea-liikumiskohtadel puuduvad avarad platsid, mis aitaksid liikumist juhtida. Väikese vile abil (rumeenlased armastavad üldse, nii palju kui mina panin tähele, vilistada: raudteedel, tänavatel, võõrastemajades jne.) reguleerib pruunis mundris politseinik liikumist, mis on mõnes kohas (eriti Akadeemia puiestee lõpul ja Elisabeti puiestee algul) nii elav, et mõned kümmed autod ja voorimehed ning trammide rida ootab liikumise vabaksandmist vastavas suunas. Prefektuuride juures asub veel eksekutiivpolitsei osa.

Rumeenia politsei tunneb peale juba eelpool nimetatud eripolitsei harude veel teisi välispolitsei osi: raudteepolitsei, veepolitsei jne. kuuluvad siia.

Prefektuuri eesotsas seisab prefektuuri direktor, temale allub politseimeister; järgnevad ametid on: politseidirektor, politseikomissar, politsei-alamkomissar ja agendid. Politsei on üldiselt sõjaväeliselt organiseeritud ja ka sõjaväeliselt ettevalmistatud.

Kuna välispolitsei ülesandeks on val-

vamine rahu, korra ja seaduste täitmise üle linnades (maal teevad seda sandarmid), on julgeoleku politsei kohuseks valvata riigi julgeoleku üle. Julgeoleku politseil on seetõttu kaks ülesannet: võidelda krimi.- ja poliit. kuriteg. vastu. Suurt vahet nähtavasti kriminaalpolitsei ametnikkude ja poliitilise politsei ametnikkude vahel ei tehta, vaid ühed ja samad ametnikud kasutatakse ära kord üheks, kord teiseks otstarbeks, kusjuures igal ajal aga on muudugi oma spetsialistid. Isiklikult näis mulle, et domineeriv on poliitiline politsei, kellel nähtavasti suured võimupiirid ja laialdane tegevus. Eriti kõvendatud olevat poliitilise politsei ametnikkude koosseis peale Bukaresti veel maakondades, mis ida piiril ja mis allusid varemalt vene riigile.

Julgeoleku politsei juures Bukarestis asuvad ülihuvitavad laboratooriumid, päevapildistamise ja kehamõõtmise kabinett, daktiloskoopia keskkoh, tehniline töötuba, politseimuuseum. Huvitav on, et rumeenia politsei, kus suurt rõhku pannakse ka tehnilisele politsei täiendamisele, pole varustatud politseikoortega. Kuid politsei juhid on juba asunud seisukohale, et see on suureks puuduseks ja loodetakse vast ehk isegi lähemas tulevikus seda puudust kõrvaldada.

Eelpool tähendatud laboratooriumid, kabinetid jne, on väga rikkalikult varustatud kõiksuguste aparaatidega. Muuseas nägin esimest korda ka kvartslampi, mis suureks abilliseks dokumentide võltsimiste kindlakstegemisel. Radeeritud allkirjad ja numbrid, pealekirjutatud sõnad, ümbertehtud numbrid ja sõnad (eriti tähtis tsekivõltsimiste juures) — kõik tuleb avalikuks kvartslambi abil. Mulle näidati harilik kiri, tindiga kirjutatud valgel paberil, millel puudus pealtnäha igasugune iseäraldus. Kiri pandi aparaati ja selgus, et ridade vahel oli hoopis teine kiri, mis oli kirjutatud mingisuguse „salatindi“ abil, mis muudugi harilikul valgusel sugugi välja ei paistnud. Ma tean, et on võimal. sarnaseid salakirju ka teiste meetodite abil kindlaks teha, kuid kvartslamp on kõige kindlam ja kõige kiirem abinõu selleks. Et aga rumeenia politseil tuleb nähtavasti teha palju tegemist salakirjadega, anonüümkirjadega jne., siis on niisuguse aparaadi kasu silmnähtav.

Kõik filmid, mis ettekandele tulevad, peavad tsenseeritud olema. Laboratooriumis on eriline filmiparaat, mil-

lega politsei kõik kinolindid sisuliselt kontrollib. Kui mina seal viibisin, oli üks laud kinolintidega kaetud, mis ootasid järjekorda.

Näpujälgede võtmisele ja nende registreerimisele pannakse väga suurt rõhku. Registreerimisel tarvitatakse Berthilloni süsteemi, mis vist küll kõige praktilisem pole, millest aga Rumeenias kindlasti kinni peetakse, sest arvatakse, et Berthilloni süsteem on ikkagi kõige kindlam. Just paar päeva varem tehti näpujälgede abil kindlaks ühe Egiptuses tegutseva, rumeenia kodaniku, taskuvarga isik. Mees — Idel R., rahvuselt juut, tegutses pikemat aega Roomas valenime all. Itaalia politsei tabas taskuvarga, saatis näpujäljed mööda maailma laiali ja Bukarestis tehti kindlaks, et on tegemist juba ammu tuntud R.-iga. Kui taskuvaraste meister, nagu mul ametnik naeratades seletas, Roomas vabaks sai peale karistuse kandmise, sõitis tema Egiptusse, et edasi tööd teha oma „erialal“. Ka Egiptuses äpardus aga lõpuks töö ja varas sattus jällegi politsei kätte. Näpujäljed saadeti muu seas ka Bukaresti, kus isik jällegi tehti kindlaks. Praegu ootab ta kohtuotsust Egiptuses, kus temaga kui retsidivistiga arvatavasti kaunis valjult ümber käiakse.

Veel üks lugu daktiloskoopia alalt. Politsei oli kauemat aega ühe murdvarga jälil, kelle näpujäljed olid teada, kelle isiku ja nime kohta aga puudusid igasugused teated. Mees oli juba 15 murdvargust toime pannud, näpujäljed olid politsei käes — kuid ikkagi polnud teada, kes tema on. Kavalamaid ja osavamaid murdvargaid — tähendas mulle kriminaalametnik. Kord pani postil seisev kordnik tähele, et keegi varas töötab erakorteris, kus korterielanikud parajasti väljas olid. Kordnikul läks korda korterisse tungida ja varas, nähes, et muud põgenemisteed enam pole, hüppas aknast tänavale, kus tema täiesti purustatud peaga lamama jäi. Mees kukkus pea peale, nii et võimatu oli teda ära tunda. Näpujäljed näitasid, et tegemist kauaotsitud tundmatu murdvargaga. Politsei arvas, et nüüd enam korda ei lähe mehe isikut kindlaks teha. Täitsa ootamatult aga ilmus politseisse surnu vend, kes teda ära tundis riiete ja pesu järgi, mis tema oli vennale annud paar päeva enne viimase surma. Vennal polnud aimugi, millega kadunu oli tegemist teinud oma eluaeg; ta ise oli jõukas kaupmees ja, võib olla, seetõttu ei

langenudki politsei kahtlus kunagi kadunu peale.

Huvitavad olid n. öelda isikliku koosseisu tõttu valerahategijate salga liikmete näopildid, mis muuseumis üles seatud. Salk tegi pikemat aega tegemist dollarite võltsimisega, tehti ümber ühedollarlised rahad sajadollarlisteks. Kõikide salga liikete näopildid näitasid, et tegemist on haritud inimestega. Ja tõesti seisidki võltsijad koos arstidest, advokaatidest ja pangaametnikkudest!

Bukarestis on katsutud viimasel ajal tundmatu laipade leidmisel nende nägusid moonutada ja siis päevapildistada. Kõigepealt võetakse üles nägu nii, nagu ta surnu juures leidub; siis moonutatakse nägu veel viit moodi ja tehakse ülesvõtteid, et saada, võib olla, isiku loomuliku näo, mille järgi seda võilks keegi ära tunda. On, minu arvates, vaieldav, kas sarnane mitte just sümpaatlik meetod annab soovitud tagajärgi. Bukarestis ei ole seni niisuguse talitusviisiga midagi kätte saadud.

Muuseumi huvitavamaks esemeks oli kahtlemata suur põrgumasin, mis oli väga hästi konstrueeritud. Masin olevat tehtud Ungaris ja sealt salajaselt autoga toodud Bukaresti kuningliku perekonna õhukulaskmiseks. Kurjategijate eesotsas seisis keegi kõrgem pangaametnik. Masin oli niimoodi konstrueeritud, et ta võis käia 30 päeva, ta oleks plahvatanud täpselt sellel päeval, tunnil ja minutil, millal kurjategijad seda kavatsesid. Masina mehhanism on niivõrd täpne ja peensusteni hästi välja töötatud ja läbi mõeldud, et ainult imestama peab. Kui politseil poleks läinud korda saada õigel ajal asja jälile, oleks kannatanud õige paljud isikud veel peale nende, kellele põrgumasin oli määratud, sest teda kavatseti üles seada avalikul kohal, vist hipodroomil, kui ma ei eksi, kuningliku looshi alla.

Väga huvitav oli ka keemiline laboratoorium, mille juhataja kõneles õnneks hästi saksa keelt: ta oli Berliinis õppinud ja valitses seetõttu keelt täielikult. Ka see laboratoorium on eeskujuline. Ta seati sisse umbes 1½ aasta eest, seetõttu pole ta veel väga suur ja täielik, kuid selle eest on temas asuvad aparaadid kõik uuema aja tehnika saavutusi. Kõik need spektroskoobid, mikroskoobid, mikrospektroskoobid ja mikro-ülesvõtteaparaadid, kaalud, mille abil võib aineid kaaluda kuni tuhandiku milligrammini jne.

äratasid imestust ja kadedust. Sarnane laboratoorium maksab muidugi väga ja väga palju raha. Erilises aparaadis, mis annab kuumust kuni 1000° C., põletatakse, näiteks, paber, et tuhka saada; see tuhk kaalutakse eelpool tähendatud kaaludel ja sel moel tehakse kindlaks, kas, näit., mingisuguse anonüümkirja paber on sama paber, mis leitud kuskilt läbiotsimiste tagajärjel.

Bukarestis — ja ühtlasi üidse Rumeenias, on kolm politseikooli: üks politsei-

ohvitseridele, teine politseiagentidele ja kolmas välispolitseinikkudele mitmelt erialalt. Kõik koolid alluvad julgeoleku osakonnale. Kursus kestab rippuvalt õppeainete rohkusest kuuest kuust kuni ühe aastani. Kooli peavad lõpetama kõik politseinikud, sest ilma erihariduseta politseiteenistusse ei võeta ja sinna ei jäeta.

Pensionari saavad ametnikud peale 35 a. teenistuse 60-nda eluaastast alates, kusjuures pension sarnasel korral teeb väija ametniku täie palga.

Võru jsk. pol.-komissar R. Simm.

1. juulist s. a. lahkub Võru jaoskonna politseikomissar Rudolf Simm politseiteenistusest, minnes haiguse ja hädise terise pärast pensionile. Härra R. Simm on teenistusaastate järele meie vanemaid politseijuhte, olles üle 30 aasta

riigi-omavalitsuse teenistuses ja seistes juba 1919. a. algusest Võru maakonna politsei eesotsas sealse politsei organiseerimisel ja juhtimisel.

Vabariigi valitsuse otsusega 4. maist s.a. on R. Simm'ile, arvesse võttes tema 30-aastast eeskujulikku riigi-omavalitsuse teenistust, määratud kauaaegse hoolsa ja eeskujuliku teenistuse eest ra-

haline autasu kolme kuu palga suuruses — 510 krooni.

Rudolf Simm sündis 9. novembril 1877. a. Urvaste vallas, Võrumaal kooliõpetaja pojana, hariduse sai Urvaste valla- ja kihelkonnakoolis ja kooliõpetaja kursustel Tartus ja Liigustes, omades 1897. a. õpetaja kutse. Peale selle 1. oktoobril 1897. a. asus õpetaja ametisse ja oli Urvaste, Karula ja Krabi valla koolides õpetajaks kuni 1. juulini 1903. a., mil lahkus koolipõllult ja hakkas valla- ja kohtukirjutajaks ja teenis sel alal Kasaritsa ja Vastseliina valdades kuni 15. maini 1918. a. Ühel ajal omavalitsuse teenistusega oli peale Vene revolutsiooni 10. maist 1917. a. kuni 1. veebruarini 1918. a. 2. jaoskonna miilitsaülemaks Võrumaal ja Võru maakonnavalitsuse liikmeks 13. detsembrist 1918 a. kuni 20. jaanuarini 1919. a.

1. veebruarist 1919. a. määrati R. Simm Võru maakonna miilitsaülemaks, kus peale lühikest vaheaega teenis maakonna politseiülemana kuni 1. jaanuarini 1926. a. ja prefekti kt. kuni 1. aprillini 1927. a. 1. aprillist 1927. a. peale teenib R. Simm Võru jaoskonna politseikomissarina.

Soovime tusedale töömehele pensionile minnes head puhkust!

Asjaajaja L. Tobber †

Hiljuti sängitati maamulda Tartumaa 1-se politseijaoskonna asjaajaja Leonhard Tobber, kes vabaturma läbi lahkus.

Leonhard Tobber sündis Tartumaal Rõngu vallas 4. märtsil 1902. a. Hariduse

sai ta iseõppimise teel ja Rõngu kihelkonnakoolis, mille lõpetas 1916. a. Kuna ta isa suri varakult, pidi ta noorena kodumt lahkuma, et endale ülespidamist teenida. Nii astus ta 1919. a. algul teenis-

tusse sõjaministeeriumi sõjavangide laagri osakonda, kus teenis esiti kaitseleitlasena ja hiljem kantseleiametnikuna. 1920. a. läks üle siseministeeriumi salaviinavalmistamise vastu võitlemise komisjoni, kus ta määrati kantseleiametnikuks ja hiljem komisjoni sekretäriks. Nimetatud komisjoni teenistusest vabanedes komisjoni likvideerimise puhul, astus L. T. teenima Petserimaa maakonna politsei I jaoskonda, olles seal kantseleiametnikuks ja asjaajajaks kuni kaitseväeteenistusse astumiseni. Teeninud sundaja kaitseväes, jäi T. teenima Petseri maak. rahvaväe ülema staapi kantseleiametnikuna. Aprillikuul 1925. a. astus ta uuesti politseiteenistusse Tartumaa I. politseijaoskonda kantseleiametniku kohale, kus ta määrati 1. aprillist 1927. a. arvates sama jaoskonna asjaajajaks, millisel kohal püüdis kuni viimase ajani.

Teenistuses oli kadunu kõigiti korralik ametnik: hoolas töös, vastutulelik rahvale ja sõbralik-lahke kaasteenijale. Kellelegi, kellega tal oli kokkupuutumisi, ei öelnud ta midagi halba. Kui tal juhtuski midagi sapist südamel olema, siis ta püüdis seda väljendada lõbusa huumoriga.

Iseloomult oli ta elav ja optimistlik. Mis

teda nii noorena surma viis, jäi kõigile arusaamatuks.

Puhka rahus, varalahkunud kaasvõitleja!
Kaasteenija.

Spordi alalt.

Sport piirivalves.

Piirivalve sportline tegevus algas peale käesoleval hooajal 10 km. murdmaajooksuga harilikus valvuri riietuses ja kerges rakmes, mida korraldas 12.—20. mail iga piirivalve jaoskond iseisvalt. Võistluste tulemused olid järgmised:

Tallinna jaosk. 1) Tallinna jaosk. kansleist rms. Alfred Nuuter ajaga 47 m. 48 s., 2) Kunda rajoonist kapral August Elias ajaga 48 m. 42 s., 3) Loksa rajoonist n. allohv. Martin Licht ajaga 49 m. 40 s.

Narva jaosk. 1) Komarovka rajooni rms. Richard Vels ajaga 48 m. 36 s., 2) Komarovka rajooni n.allohv. Emil Kõisman ajaga 50 m. 05 s., 3) Narva-Jõesuu rajooni kapral Albert Tuuder ajaga 51 m. 39 s.

Peipsi jaosk. 1) Mustvee rajooni n.allohv. Artur Pungas ajaga 54 m. 22 s., 2) Alatskivi rajooni n.allohv. Aleksei Bulin ajaga 55 m. 01 s., 3) Mehikoorma

rajooni kapral Peeter Tamm ajaga 57 m. 08 s.

Petseri jaosk. 1) Saputje rajooni rms. Karl Anderson ajaga 50 m. 32 s., 2) Ledištše rajooni n. allohv. Leopold Reinmann ajaga 50 m. 46 s., 3) Ledištše rajooni rms. Paul Moll ajaga 51 m. 55 s.

21. mail kell 10 peeti Narva jaoskonna spordiklubi korraldusel ka jalgrattasõidu võistlusi 25 km peale harilikus valvuri riietuses. Osa võttis 16 valvurit-üleajateenijat. Sõiduteeks valiti Oudova maantee, start ja finish oli jaoskonna kantselei juures. Ilm oli vilu ja tuulne. Paremaid tagajärgi näitasid: 1) Komarovka rajooni n.allohv. Roman Traksin ajaga 61 m., 2) Narva-Jõesuu rajooni rms. Artur Koolmann ajaga 62 m., 3) Mariinski rajooni n.allohv. Adolf Voog ajaga 64 m.

Tulemusi tuleb lugeda täiesti rahuldavaks. Mõne jaoskonna jooksuajad on teistest küll märksa paremad, kuid siin tuleb arvestada seega, et joosti igas jaoskonnas ise päeval, maastikul ja samuti

ka ise ilmastiku juures. Murdmaajooksu ja igasuguste rännakvõistluste peale on pööratud piirivalves erilist tähelepanu, sest juba teenistuse iseloom nõuab, et piirivalvur peab olema kiire edasiliikuvusega ka harilikus valvuri riietes ja rakmes. Murdmaajooks on parim abinõu vastupidavuse ja kiiruse arendamiseks. Samuti on piirivalves suurt rõhku pandud jalgrattasõidule, sest ratas kui niisugune on soodis liikumisabinõu isegi piiriäärsetel patrullimisteedel. Piirivalve koosseisus teenivatest harrastavad jalgrattasporti 455 isikut.

R.R.

Ümber linna 10×500 mtr. teatejooks kaitseväge, kaitseliidu, piirivalve ja politsei vahel.

Tähendatud kutseorganisatsioonide vaheliste sportlike suhete arendamiseks ja spordi massiliseks levitamiseks korraldas Eesti politsei kehakasvatuseorganisatsioonide liit 20. mail suurema teatejooksu ümber Tallinna ringpuiestee E.S.S. „Kalevi” aeda. Võistlusväljale ilmusid kaitseväge, piirivalve ja politsei meeskonnad politsei orkestri saatel läbi linna, tõmmates võistluse starti E.S.S. „Kalevi” väljale paaritudandilise pealtvaatajaskonna. Stardipaugu järele asus vedama politsei, kuid poole tee peal rühkis kaitseväge ette ja vedas kunj viimase vahetuseni 21-meetrilise edumaa-ga, politsei ankrumees abikomissar Tiisfeldt püüdis kaitseväelase kinni ja möödus 20 mtr. enne finiši, kuid astus sissepool-

le kriidiga märgitud ringjoont, mille peale avaldati protesti ja kohtunikkude kogu, tunnustades eksimuse mittesihilikuks otsustas anda esimese koha kaitsevägele ja politseil, kui tegelikul võitjal, tuli leppida teise kohaga ajaga 11:33,2. Kolmandaks tuli kaitseliit ja neljandaks piirivalve meeskond. Otsustati korraldada uus jooks üldauhinna peale kahe nädala kestel, ning pühapäeval 3. juunil leidis aset uus suurkohtamine. Vahepeal olid kolm organisatsiooni, välja arvatud piirivalve, tusedalt treenerinud ja omi ridu uute jõududega kohendanud, eriti tugevaks oli kaitseliit kujunenud koosteerides Tartust silmapaistvamaid jooksjaid. Emmustati politseile kindlat kaotust, kuid politseimeeskonna jooksuvõime oli kõigist lootustest ülekaiv, piisides pea-aegu kogu võistlusmaa kestel eesotsas, suurendasid lõpumehed vahet, teiseks tulnud kaitseliidu meeskonna ees kuni 60 meetrini, näidates senini sel jooksumaal ennenägematut aega 11:22,6; Kaitseliidu meesk. aeg 11:31,8; kaitseväge, kes kolmandaks tuli, saavutas 11:35,2.

Politsei meeskond koosseisus: v.kordn. Villo, konstaabel Teearu, allkonst. Madisson, kasvandik Torbek, kordnik Rossmann, kasvandik Rinne, kasvandik Laurson, konstaabel Pupart, abikomissar Tamm, abikomissar Tiisfeldt, omandas jäädavalt Eesti politsei kehakasvatuse organisatsioonide liidu poolt väljapandud pronks gladiaatorikujuga, mille pidulikult andis üle võistluste peakohtunik kindral Tõrvand.

Ametlik osa.

Piirivalve valitsuse ülema käsukiri 21. maist s. a. nr. 71:

Vabariigi valitsuse poolt 31-sei märtsil 1927. a. kinnitatud piirivalve palgamäärade (Vab. Val. otsus 31. III 27. a. prot. 36 p. III-2) põhjal on määratud allnimetatud piirivalvuritele kolmeaastase vahetpidamata kiiduväärt teenistuse eest ühekordset lisatasu kolme kuu palga suuruses: Valvur kapral Leopold Uudemann, valvur kapral Aleksei Luik, valvur n. alloh. Al-der Ustermann, valvur kapral Arnold Markson, valvur reamees Viktor Nugis, valvur kapral Rudolf Leikman, valvur reamees Artur Koolmann, valvur kapral Valter Stein, valvur kapral Eduard

Suurmets, valvur kapral Artur Zipsmann, valvur kapral Jüri Miilet, valvur reamees Karl Voormann, valvur reamees Hermann Lõhmus, kord. ül. kt. veltv. Oskar Langer, ujuv. abin. r. v. alloh. poosm. Friedrich Pichel, staabi mootorratta juht kapral Gustav Sark.

Politseidirektori käsukiri 25. maist s. a. nr. 6.

Viljandi-Pärnu prefektuuri konstaabel Hans Kureson on vabastatud ametist omal palvel, arvates 1. juunist s. a.

Tartu-Valga prefektuuri allkonstaabel Richard Raudsepp on määratud Kavastu rajooni konstaabli kohusetäitjaks, arvates 1. juunist s. a.

Raudteepolitsei komissari käsukiri 31. maist s. a. nr. 9.

Valga jaoskonna Võru rajooni konstaabel Elmar Raamat on paigutatud ümber teenistuse huvides Tallinna jaoskonda Lelle rajooni konstaabliks, asukohaga Rapla jaamas, arvates 1. juunist s. a.

Politseidirektori käsukiri 1. juunist s. a. Nr. 7.

Raudteepolitsei konstaabel Robert Lehova on paigutatud ümber omal palvel Tallinna-Harju prefekti koosseisu, arvates 1. juunist s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri konstaabel Alired Hindberg on paigutatud ümber omal palvel raudteepolitsei koosseisu, arvates 1. juunist s. a.

Siseministri käsukirjas 4. juulist 1927. a. nr. 72 ettenähtud teenistusoskuse katsumised konstaablitele, kriminaal- ja poliitilise politsei vanematele, agentidele, sekretärile ja asjaajajatele on määratud käesoleval aastal oktoobri- ja novembrikuudele.

Katsumiseks peavad valmistuma kõik loetletud ametnikud, arvatud välja need, kes omandanud politseiteenistuse kutsetunnistuse politseikooli ajutise korralduse § 35. korras, ning kes möödunud katsumistel avaldanud vähemalt rahuldavaid teadmisi kõikides ainetes. Ametnikud, kes möödunud katsumistel avaldasid üksikutes ainetes nõrku teadmisi, kuuluvad käesoleval aastal katsumisele ainult neis ainetes.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel Albert Essenson on vabastatud ametist omal palvel, arvates 1. juunist s. a.

Politsei peavalitsuse poolt on antud laskeriistade parandamiseks luba:

Karl Karli p. Kanep'ile — Otepää alevis, Pärnu uul. nr. 6, maksvusega 6, maini 1929. a., samuti ka Bogdan Karli p. Birk'ile — Tallinnas, S. Tartu mnt. nr. 47a, maksvusega 28. jaan. 1929. a.

Politsei peavalitsuse poolt on antud luba: Tartu Eesti Majanduse Ühisusele laskeriistade ja laskemoonaga kauplemis. Tartus, Holmi tän. nr. 12, maksvusega 12.

maini 1929. a., samuti ka Jaan Hendriku p. Pilisnerile Kilingi-Nõmme alevis, maksvusega 17. maini 1929. a.

Politsei peavalitsuse poolt on antud luba

Edgar Peepi p. Ottasele jahitarvetega kauplemiseks Suure Jaani alevis, Tallinna t. Nr. 5, maksvusega kuni 4. maini 1929. a.

Revolvrite, kuulipüsside ja kõigi automaatlaskeriistade ning kõigi nende padrunitega kauplemine on Ottasel keelatud.

Politseidirektori määrusega on tühistatud

Kooraste vallas elutseva Voldemar Adami p. Ladva laskeriista hoidmise ja kandmise luba;

Vasknarva vallas, Agusalu külas elutseva Mihail Timofei p. Lubanovi ja Rõngu vallas elutseva Johan Peetri p. Puusep'a laskeriista lood jahipüssi hoidmise ja kandmise osas.

Politsei peavalitsuses on registreeritud:

1) Perioodiline trükitoode „Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama teated.“ Nimetatud trükitoode ilmub Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja — Piimasaaduste väljaveo kontrolljaam, asukoht Tallinnas, U. Sadama tn. nr. 2, vastutav toimetaja Emil R u b e r. „Piimasaaduste väljaveo kontrolljaama teated“ trükitakse „Edu“ trükikojas.

2) Perioodiline trükitoode „Metsakirjanduslikke ülevaateid“. Nimetatud trükitoode hakkab ilmuma Tartus, neli korda aastas, väljaandja — Akadeemiline metsaselts, asukoht Tartus, vastutav toimetaja — Karl Kerberg. „Metsakirjanduslikke ülevaateid“ trükitakse Võrus, Pohlaki trükikojas.

3) Ajalehed „Pärnu Uudised“, „Uudised“, „Võru Uudised“, „Tallinna Uudised“, „Tartu Uudised“, hakkavad ilmuma Tallinnas, kaks korda nädalas, väljaandja — Jakob Jüri p. Loosalu, vastutav toimetaja — Aleksander-Bernhard Aleksandri p. Peterson. Nimetatud ajalehed trükitakse Tallinnas, Trükitoöstuse o/ü. „Vaba Maa“ trükikojas.

Kirjanduse alalt.

„Jiu-Jitsu“.

Nagu teada, ei ole üldse, eriti politseis, praegu Jiu-Jitsu alal ühtki käsiraamatut.

Politseiteenistus on mitmekülgne ja vastutusrikas, mistõttu riik on sunnitud võtma ainult neid teenistusse, kes vastavad teenistusele kehaliselt, vaimliselt ja kõlblikult. Nõutakse ametnikelt tervet keha ja terveid orgaane. Tulles politseikoolist, kus õpetatakse kehaliselt ja vaimliselt, ei tohiks see lõppeda teenistuskohetadel. Välismaa politsei eeskujul on pandud meie politseis suurt rõhku **endakaitsele — Jiu-Jitsule**. Endakaitse võtete tundmine ja käsitlemine on hädatarvilik praktilises teenistuses. Nende tundmine võimaldab kallaletungimiste juhtumel kiiresti ja kindlasti ennast kaitsta mõne kehaliikme väljakäänamise või murdmisega hulga tugevama mehe vastu. Võtete käsitlemine lubab jätta sõjariistu eemale, sest sõjariist on pime ega tunne halastust. Teiseks võib juhtuda, et ametnik jääb seisma abitult, kui kisutakse sõjariist

temalt. Endakaitse võtete tundmine ja käsitlemine kasvatab politseiniku külma-vereliseks ja kiire otsustamisvõimuliseks ning arendab julgust ja enesevalitsemist.

Kahjuks puudus meil senini vastav emakeelne kirjandus ja selleta harjutamine on sama hea kui pimedas ümberkobamine.

Nüüd on ilmunud minu poolt Jiu-Jitsu õpperaamat, teine täiendatud ja parandatud trükk, 58-leheküljeline ja väga heal paberil. Käsiraamat sisaldab 66 Jiu-Jitsu harjutust ja käsitusvõtet tarvilikkude illustatsioonidega ja seletustega. Raamatu hind ainult 1.75 krooni, võõrastele 2,00 krooni.

Julgen kanda endas lohutust, et käesolev raamat suudab kõrvaldada selle puuduse, mis tunti meil endakaitse käsiraamatu puudumisega.

Leidku see raamat peagi väärilist ja ja asjaliku hindamist.

H. Tann,
politseiabikomissar.

Küsimusi ja kostmisi.

Nr. 145. Lugeja Nr. 528. Küsimus:

Politseil tuleb kohtu-uurija korraldusel maalt 80 klm. kauguselt, toimetada linna vastsündinud lapse laip.

Kuidas ja missuguse seaduse põhjal nimelt tuleb seda saatmist toimetada?

Vastus: Tuleks saata sel viisil, nagu seda kohalikud olud lubavad (näit. küüdi korras). Kohtu-uurija korralduse aluseks on krim. kpd. sead. § 260.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvaks:

Rätsepso, Jaan Eva p., laskeriistaluba nr. 1654, v. a. Viljandi maak. politsei ülemalt 12. 7. 24. a.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

L a u b e, Jaan Jaani p., v. a. Kolovere vallaval. 2. 5. 27 a. nr. 364. (11852)

P õ l d m a n n, Kustas Jaani p., v. a. Sooniiste vallaval. 1919. a. nr. 43. (11853)

T a n s a r, Adolf-Leopold Gustavi p., v. a. Sutlepa vallaval. 27. 1. 21. a. nr. 388. (11854)

B r u u s, Emilie Peetri t., v. a. Paaslepa vallaval. 27. 1. 20 a. nr. 21. (11855)

H u b e r g, Jaan Jüri p., v. a. Vaikna vallaval. 16. 1. 21 a. nr. 793. (11856)

S i e g f e l d t, Adele Adolphi t., v. a. Haapsalu linna politsei ülemalt 13. 10. 20 a. nr. 2854. (11858)

A n s b e r g, Kustas Hansu p., v. a. Vaikna vallaval. 16. 12. 19 a. nr. 220. (11859)

- Friedrichson, Adolf Jakobi p., v. a. Vaikna vallaval. 15. 12. 19 a. nr. 148. (11860)
- Partekovski, Johannes Juhani p., v. a. Martna vallaval. 8. 2. 23 a. nr. 9. (11861)
- Kukkera, Gustav Gustavi p., v. a. Vaikna vallaval. 25. 6. 24 a. nr. 108. (11862)
- Aljas, Eliise Jaani t., v. a. Kärddla alevival. 17. 6. 21 a. nr. 668. (11863)
- Hütt, Jaan Kotre p., v. a. Linnamäe vallaval. 25. 4. 20 a. nr. 231. (12026)
- Uibo, Karl Leena p., v. a. Võru maakonna politsei linna jsk. ülemalt 3. 12. 19 a. nr. 3072. (12027)
- Kosmann, Reinhold-Julius Antoni p., v. a. Vaabina vallaval. 20. 5. 20 a. nr. 651. (12028)
- Sarapu, Leena Hendriku t. (12029)
- Toom, Aleksander Vidriku p., v. a. Vana-Roosa vallaval. 19. 5. 20 a. nr. 479. (12030)
- Junn, Emilie Peetri t., v. a. Vaabina vallaval. 27. 2. 20 a. nr. 509. (12031)
- Tuvikene, Johan Mehka p., v. a. Mõniste vallaval. 22. 4. 20 a. nr. 584. (12032)
- Kull (Lepp), Anna Pauli t., v. a. Tsooru vallaval. 24. 12. 19 a. nr. 346. (12033)
- Junn, Alma Samueli t., v. a. Vaabina vallaval. 26. 2. 20 a. nr. 452. (12034)
- Mardimäe, Hans Mihkli p., v. a. Linnamäe vallaval. 2. 12. 19 a. nr. 64. (12035)
- Mändik, Hendrik Meose p., v. a. Vana-Antsla vallaval. 2. 12. 20 a. nr. 1613. (12036)
- Silm, Karl Johani p., v. a. Uue-Antsla vallaval. 23. 8. 21 a. nr. 52. (12037)
- Kolk, Kusta Jaani p., v. a. Saru vallaval. 3. 12. 19 a. nr. 65. (12039)
- Poobus, Heinrich Laasi p., v. a. Torgu vallaval. 22. 4. 27 a. nr. 1133. (12116)
- Sirkas, Joh. Hansu p., v. a. Tallinna linna politsei 3. jsk. ülemalt 17. 11. 20 a. nr. 12767. (12118)
- Art, Gustav Jüri p., v. a. Kodasoo vallaval. 29. 12. 19 a. nr. 290. (12119)
- Sirkas, Aleksander Jüri p., v. a. Raasiku vallaval. 9. 6. 26 a. nr. 782. (12120)
- Peilbaum, Erich Eduardi p., v. a. Tallinna linna pol. 3. jsk. ülemalt 27. 8. 23 a. nr. 1677. (12121)
- Lisemann, Jakob Johani p., v. a. Kolga vallaval. 1926. a. nr. 41. (12122)
- Jõhvik, Mihkel Tõnu p., v. a. Alavere vallaval. 7. 4. 25 a. nr. 49. (12123)
- Rooberg, Vladimir Mihkli p., v. a. Jõe-lehtme vallaval. 8. 6. 20 a. nr. 1142. (12124)
- Tohver, Jüri Jüri p., v. a. Jõe-lehtme vallaval. 4. 5. 20 a. nr. 1114. (12125)
- Kempmann, Martin Mardi p., v. a. Kõnnu vallaval. 13. 5. 25 a. nr. 149. (12126)
- Sepp, Johannes Magnuse p., v. a. Anija vallavalitsus 27. 6. 25 a. nr. 122. (12127)
- Kollo, Juula Karli t., v. a. Muhu-Suure vallaval. 8. 8. 25. nr. 419. (12128)
- Veski, Elfriede, v. a. Tallinna linna politsei 1. jsk. ülemalt 24. 3. 20 a. nr. 9191. (12251)
- Kukk, Ida-Therese, v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. ülemalt 2. 12. 19 a. nr. 1401. (12252)
- Elu, Tiina, v. a. Harku vallaval. (12253)
- Kadarpik, Anna, v. a. Harku vallaval. 1921 a. (12254)
- Niimann, Rudolf, v. a. Tallinna linna politsei 3. jsk. ülemalt 15. 6. 23 a. nr. 1258. (12255)
- Purk, Hermine, v. a. Vao vallaval. 1919 a. (12256)
- Kannel, Aleksander, v. a. Tallinna linna politsei ülemalt 29. 1. 20 a. nr. 2871. (12257)
- Norak, Eduard, v. a. Tallinna linna pol. 3. jsk. ülemalt 10. 7. 23 a. nr. 1391. (12258)
- Mannov, Gustav, v. a. Kurna vallaval. 19. 12. 19 a. nr. 25. (12259)
- Pusta, Julia, v. a. Paide jsk. politseiko-missarilt 1927 a. nr. 290. (12260)
- Niimann, Anette, v. a. Kurna vallaval. 17. 2. 20 a. nr. 599. (12261)
- Kochitinsky, Anna, v. a. Oru vallaval. 6. 2. 20 a. nr. 299. (12262)
- Prokman, Hugo, v. a. Einmani vallaval. 1922 a. nr. 827. (12263)
- Prooses, Marie, v. a. Harku vallaval. 20. 1. 20 a. nr. 239. (12264)
- Reinov, Rinalda, v. a. Mäetaguse vallaval. 16. 3. 27 a. nr. 374. (12265)
- Viikholm, Johannes, v. a. Nehatu vallaval. 25. 1. 24 a. nr. 334. (12266)
- Pesur, Vilhelmine, v. a. Nehatu vallaval. 4. 11. 27 a. (12267)

- Könberg, Tõnu, v. a. Nehatu vallaval. 3. 8. 20 a. nr. 1099. (12268)
- Laus, Sergei, v. a. Vääna vallaval. 9. 12. 20 a. nr. 260. (12269)
- Sepp, Therese, v. a. Rae vallaval. 23. 2. 20 a. nr. 1338. (12270)
- Sarm, Juuli, v. a. Tallinna linna pol. 5. jsk. ülemalt 17. 7. 24. a. nr. 1081. (12271)
- Tulver, Aliide Eleonore, v. a. 3. jsk. politseikomissariilt Tallinnas 6. 7. 27 a. nr. 478. (12272)
- Kurg, Leena, v. a. Kehtna vallaval. 14. 7. 22. a. nr. 67. (12273)
- Sepp, Tiina, v. a. Kurna vallaval. 26. 1. 20 a. nr. 172. (12274)
- Käpp, Drosida, v. a. Tallinna linna pol. 4. jsk. ülemalt 3. 4. 24 a. nr. 557. (12275)
- Jablonsky, Aliide, v. a. Tall. linna politsei 3. jsk. ülemalt 30. 11. 24. a. nr. 4920. (12276)
- Valens, Villem, v. a. Kõrgesaare vallaval. 21. 4. 20 a. nr. 826. (12277)
- Marjapuu, Liina, v. a. Tall. linna pol. 3. jsk. ülemalt 28. II. 19 a. nr. 334. (12278)
- Jaakson, Andres, v. a. Nehatu vallaval. 8.I.24 a. nr. 315. (12279)
- Laas, Jaan Jüri p., v. a. Kodijärve vallaval. 30.12.19 a. nr. 235. (12389)
- Petulai, Peeter, Kusta p., v. a. Kodijärve vallaval. 20. 9. 27 a. nr. 56. (12390)
- Kavand, August, Jaani p. v. a. Kodijärve vallaval. 30.12.19 a. nr. 236. (12392)
- Tiedeberg, Peeter, Kristjani p. v. a. Aakre vallaval. 7. 4. 20. a. nr. 559. (12393)
- Hass, Paul, Juhani p., v. a. Valgjärve vallaval. 4.4.24 a. nr. 112. (12396)
- Roist, Elisabeth, Jaani t., v. a. Tartu linna pol. 3. jsk. ülemalt 29.12.19 a. nr. 6202. (12398)
- Tops, Johannes, Mari p., v. a. Nuustaku alevival. 8.7.21 a. nr. 2017 (12400)
- Aigro, Jaan, Augusti p., v. a. Tartu maak. pol. ülemalt 1.12.19 a. nr. 952 (12402)
- Zirk, Viktor Minna p., v. a. Tartu linna pol. 1. jsk. ülemalt 13. 3. 23 a. nr. 264. (12706)
- Varik, Marie Jaani t., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 13. 12. 19 a. nr. 5843. (12707)
- Jans, Mats Jaani p., v. a. Aakre vallaval. 14. 8. 24 a. nr. 40. (12405)
- Kuusik, Johannes Jaani p., v. a. 2. jsk. politseikomissariilt Tallinnas 27. 11. 27 a. nr. 919. (12708)
- Glase nap, Oskar Aleksandri p., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 14. 9. 21 a. nr. 17171. (12709)
- Persok, Rudolf Jaani p., v. a. Ulila vallaval. 4. 7. 24 a. nr. 38. (12710)
- Lilli allik, Leena Hansu t., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 10. 1. 20 a. nr. 10591. (12711)
- Akermann, Marie Peetri t., v. a. Kodijärve vallaval. 31. 12. 19 a. nr. 271. (12712)
- Silber, Alice Juliuse t., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 10. 11. 26 a. nr. 7714. (12713)
- Teder, Helmi-Elfriede Peetri t., v. a. Kavilda vallaval. 25. 11. 24 a. nr. 192. (12715)
- Tuul, Meeri Johannese t., v. a. Tartu linna politsei 3. jsk. ülemalt 13. 11. 22 a. nr. 14593 (12716)
- Prüks, Anna Peetri t., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 28.11.19 a. nr. 962. (12717)
- Lüüs, Vilhelmine Karli t., v. a. Tartu linna pol. 1. jsk. ülemalt 2. 1. 20 a. nr. 6996. (12718)
- Möttus, Jakob Miku p., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 21.8.24 a. nr. 3247. (12719)
- Reinthal, Theodor Augusti p., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 31.12.19 a. nr. 8750. (12720)
- Luttein, August, v. a. 2. jsk. politseikomissariilt Tallinnas 19.10.27 a. nr. 1074. (13018)
- Kuusker, Johan, v. a. Tall. linna pol. 4. jsk. ülemalt 7. 3. 23 a. nr. 663. (13019)
- Mühlberg, Hilda, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 28. 1. 26. a. nr. 152. (13020)
- Tann, Pauliine, v. a. Laiuse vallaval. 1919. a. nr. 312. (13022)
- Eismann, Robert, v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt 26. 8. 22 a. nr. 1192. (13023)
- Peterson, Bernhard, v. a. Tall. linna pol. ülemalt 16. 2. 20 a. nr. 8125. (13024)
- Regi, Konstantin, v. a. Tall. linna pol. 5. jsk. ülemalt 30. 1. 23 a. nr. 150. (13026)

- Laurentius, Leo, v. a. Rakvere vallaval. 20. 4. 20 a. nr. 1201. (13025)
- Katvell, Adolf, v. a. Tall. linna pol. ülemalt 12. 2. 20 a. nr. 6820. (13028)
- Tampold, Juuli, v. a. Keila vallaval. 23. 3. 26 a. nr. 44. (13029)
- Tomberg, Helmine, v. a. Ambla vallaval. 11. 12. 19 a. nr. 219. (13030)
- Suutants, August Kreeta p., v. a. Vastseliina vallaval. 18. 6. 20 a. nr. 1234. (13322)
- Hörak, Rudolf Samueli p., v. a. Kooraste vallaval. 12. 3. 23 a. nr. 36. (13323)
- Taalfeld, Alfred Jaani p., v. a. Pindi vallaval. 21. 1. 27 a. nr. 298. (13324)
- Vene, Jakob Villemi p., v. a. Pindi vallaval. 21. 12. 19 a. nr. 143. (13325)
- Väiko, Alviine Jaani t., v. a. Kasariitsa vallaval. 1920. a. nr. 1093. (13326)
- Rammo, August Johani p., v. a. Koiola vallaval. 5. 6. 25 a. nr. 141. (13328)
- Pille, August Pritsu p., v. a. Kalvi vallaval. 15. 10. 20 a. nr. 1357. (13329)
- Talv, Friedrich Gustavi p., v. a. Kõlleste vallaval. 29. 3. 22 a. nr. 747. (13330)
- Piirmann, Elfriede Pauli t., v. a. Võru maak. pol. linna jsk. ülemalt 24. 4. 26 a. nr. 92. (13331)
- Zimoi, Abram Nikolai p., v. a. Võru linna pol. ülemalt 26. 9. 21 a. nr. 4304. (13332)
- Ausing, Kristjan Jaani p., v. a. Aakre vallaval. 25. 11. 26 a. nr. 65. (12374)
- Vutt, Aleksander Anna p., v. a. Pühajärve vallaval. 19. 8. 20 a. nr. 132. (12376)
- Haan, Herman Jaani p., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 15. 5. 20 a. nr. 14031. (12377)
- Kattai, Amanda Jaani t., v. a. Hellenurme vallaval. 31. 1. 22 a. nr. 174 (12378)
- Narits, Herman Daaveti p., v. a. Tartu linna pol. 3. jsk. ülemalt 10. 12. 19 a. nr. 3871. (12379)
- Grenzstein, Elisabeth Johani t., v. a. Tartu linna pol. 2. jsk. ülemalt 11. 3. 24 a. nr. 2506. (12380)
- Rorberg, Adam Johani p., v. a. Tartu maak. pol. ülemalt 30. 11. 19 a. nr. 896. (12382)
- Liiv, Johan Mikhkli p., v. a. Rõngu vallaval. 18. 12. 19 a. nr. 3887. (12383)
- Pant, Joh.-Eduard Peetri p., v. a. Aru vallaval. 19. 12. 24 a. nr. 39. (12385)
- Tigason, Rudolf Mikhkli p., v. a. Timo vallaval. 29. 12. 19 a. nr. 440. (13333)
- Kull, Osvald Jaani p., v. a. Haanja vallaval. 16. 9. 20 a. nr. 1776. (13334)
- Tint, Friedrich Andrei p., v. a. Vastseliina vallaval. 27. 5. 20 a. nr. 1179.
- Käis, Ludvig Johani p., v. a. Kõlleste vallaval. 18. 12. 19 a. nr. 245. (13336)
- Sorge, Peeter Mari p., v. a. Orava vallaval. 8. 6. 20 a. nr. 848. (13337)
- Grosberg, Friedrich Jaani p., v. a. Pindi vallaval. 11. 1. 22 a. nr. 536. (13338)
- Puusepp, Osvald Peetri p., v. a. Loosi vallaval. 9. 8. 27. a. nr. 47. (13339)
- Mäeots, Rudolf Peetri p., v. a. Haanja vallaval. 2. 1. 20 a. nr. 470. (13340)
- Sarik, Jaan Juku p., v. a. Haanja vallaval. 17. 8. 22 a. nr. 1947. (13341)
- Astla, Arhip Egori p., v. a. Vilo vallaval. 6. 7. 23 a. (13342)
- Osvin, Elmire Jaani t., v. a. Võru vallaval. 6. 3. 20 a. nr. 983. (13343)
- Juks, Eduard Joosepi p., v. a. Peri vallaval. 30. 1. 25 a. nr. 60. (13344)
- Jäger, Jakob Jüri p., v. a. Tall. linna pol. 4. jsk. ülemalt. (42876)
- Lepmets, Aleksander Jaani p., v. a. Kunda alevival. 23. 11. 21 a. nr. 451. (42878)
- Barhov, Minei Paavli p., v. a. Tall. linna pol. 2. jsk. ülemalt. (42880)
- Liiv, August Hansu p., v. a. Rae vallaval. 1920 a. nr. 9. (42885)
- Rattur, Aleksander Siimo p., v. a. Kunda alevival. 12. 7. 21 a. nr. 296.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- Kontson, Karl Karli p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 14. 4. 20 a. nr. 7929/4929. (8780)
- Hermann, Johannes Jaani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 5. jalaväe rügemendi ülemalt 13. 9. 24 a. nr. 2198. (8781)
- Hobusepass, v. a. Adavere vallaval. 20. 1. 21 a. nr. 357.
- Janvest, Hans Villemi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 12356, v. a. Viljandi kaitseväge ringkonna ülemalt 21. 10. 20 a.
- Leis, Julius Matsi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 10400, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 8. 4. 20 a.
- Suuder, Evald Gustavi p., kaitsevääst vab. tunnistus, v. a. Kindluse suurtükiväge 2. gr. ülemalt.
- Hobusepass nr. 212, v. a. Küti vallaval. 27. 8. 24 a.

- Dööring, Jakob Hindreku p., hobusepass nr. 573, v. a. Undla vallaval. 4. 11. 27 a.
- Prokk, August, sõjaväeteenistusse kõlbmatuse tunnistus nr. 187, v. a. Viru kaitseväge ringkonna ülemalt 6. 6. 19 a.
- Kiilaspää, Aleksander, sõjav. vab. tunnistus nr. 11142, v. a. 3. rügemendi ülemalt 9. 8. 20 a.
- Tamm, Aleksander, sõjav. vab. tunnistus nr. 4555, v. a. Piirivalve valitsuselt 4. 9. 25 a.
- Ellik, Aleksander, sõjav. vab. tunnistus nr. 1505, v. a. 3. diviisi suurtükiväe ülemalt 17. 5. 23 a.
- Raadu, Johannes Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 469, v. a. Viru maak. rahvaväe ülemalt 2. 5. 22 a.
- Must, Georg Georgi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1167, v. a. Allohvitseride kooli ülemalt 20. 1. 23 a.
- Kamlat, Jaan Peetri p., hobusepass nr. 10, v. a. Pati vallaval. 12. 5. 27 a.
- Kell, Tõnis Jaani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 27916, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 6. 11. 20 a. (42891)
- Adams, Rudolf Hansu p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 1. diviisi suurtükiväe 2. grupi ülemalt 1924. a.
- Peil, Aleksander, hobusepass nr. 1020, v. a. Vao vallaval. 15. 2. 21 a.
- Hobusepass nr. 170, v. a. Enge vallaval. detsembrikuu 1920 a.
- Sprenk, August Jaani p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 771, v. a. 21. 6. 19 a.
- Epro, Rudolf Mihkli p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 1720, v. a. 3. diviisi staabist 15. 4. 20 a.
- Petsermägi, Aleksander Stepani p., hobusepass.
- Riisman, Johannes Jaani p., kaitseväest vab. tunnistus nr. 2065, v. a. 1. jalaväe rügemendi ülemalt 14. 10. 26 a.
- Spravnikov, Ivan, sõjav. vab. tunnistus nr. 1808, v. a. 2. soomusrongide rügemendi ülemalt.
- Sirotkin, Peeter, sõjav. vab. tunnistus nr. 6587, v. a. Petseri maak. rahvaväe ülemalt.
- Zahary, Peeter, sõjav. vab. tunnistus nr. 440, v. a. 1. diviisi intendandilt.
- Sivkov, Kuzma, sõjav. vab. tunnistus nr. 1768, v. a. Petseri maak. rahvaväe ülemalt.
- Kirilin, Ivan, hobusepass nr. 1385, v. a. Irboska vallaval.
- Juras, Johannes Karli p., sõjaväe vab. tunnistus nr. 5554, v. a. Sakala partisaanide üksiku pat. ülemalt 31. 8. 22 a.
- Taar, Jüri Tõnise p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3300, v. a. Viljandi kaitseväge ringkonna ülemalt 6. 9. 24 a.
- Pohrt, Gert Uno p., kaitseleidu tunnistus nr. 159/18624 v. a. Sakalamaa kaitsemaleva Viljandi linna malevkonnast 2. 9. 25 a.
- Bakhof, Jaan Jüri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 38805, v. a. ratsapolgu ülemalt 28. 4. 20 a.
- Beljals, Karl Aleksandri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 178, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 13. 1. 21 a.
- Tõkke, Jüri Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 6300, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 5. 11. 21 a.
- Sirkel, Oskar Hansu p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2424, v. a. 2. jalaväe polgu ülemalt 20. 8. 21 a.
- Friedrichson, Mart Aleksandri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1286, v. a. Vajga maak. rahvaväe ülemalt 20. 3. 20 a.
- Rang, Elmar Matsi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 4582, v. a. Sv. var. val. intendandi osak. kingsepa ja sadulsepa töökoja ülemalt 22. 12. 20 a.
- Laving, Alfred Villemi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 2251, v. a. 5. jalaväe rügemendi ülemalt 1. 10. 24 a. (475)
- Reinfeldt, Aleksander Theodor, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 15, v. a. Soomusrongide diviisi staabist 19. 5. 20 a. (477)
- Korn, Heinrich Hendriku p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3, v. a. 2. soomusrongide rügemendi ülemalt 8. 3. 24 a. (480)
- Vanasau, Ernst Aleksandri p., sõiduvõimehe isiklik luba nr. 253, v. a. Tallinna linnavalitsuselt 5. 4. 22 a. (482)
- Sergejeva, Nadeshda Stepani t.; Nansen pass nr. 1921/1994, v. a. politsei peavalitsuselt 1924. a. (484)
- Reiners, Adam Jaani p., jahiluba nr. 308, v. a. Harju maak. valitsuselt 14. 1. 28 a. (486)
- Vesilind, Magnus Juhani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 1194, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 25. 1. 21 a. (487)
- Medvedev, Pavel Peetri p., sõjav. vab. tunnistus nr. 6806, v. a. 4. jalaväe polgu ülemalt 21. 4. 20 a. (1307)
- Paavel, Gustav, sõjaväest vabastamise tunnistus. (1314)